

LUNDS UNIVERSITET

Centrum för teologi och religionsvetenskap.

¿Quién causa tanta alegría? - Vem orsakar så mycket glädje?

Nicaraguanska kvinnors syn på Maria vid firande
av *la Purísima* och i vardagen.

Sanna Eriksson

Vårterminen 2013

Teologi: Examensarbete för kandidatexamen

TEO K51, 15 hp

Handledare: Mika Vähäkangas

Examinator: Samuel Rubenson

Abstract.

This essay studies the role of Mary, Jesus' mother, among women in Nicaragua. The aim is to investigate how Mary is present in the Nicaraguan feast *la Purísima* and how that relates to Mary in everyday life. Doing so, the research intends to contribute to the research about Mary in the Latin American context. Originally, the celebration of the feast started in the Eastern Church in the 7th century, commemorating the conception of Mary. In 1854 the Catholic Church established the dogma of the Immaculate Conception which means that Mary is free from original sin.

The analysis is based on nine semi-structured qualitative interviews with women that celebrate *la Purísima*, as well as participatory observations. Research about Mary in Latin American popular religiosity as well as feminist liberation theology has been applied in the analysis. The research shows that Mary is regarded as being present in everyday life as well as in the celebrations of *la Purísima* mainly as a mother. The interviewees have a personal relationship with Mary. In everyday life she is important as a helper. It is possible to identify with Mary, but she is at the same time unique.

During the celebration the interviewees show Mary their love. The definition of the immaculate conception is varied among the interviewees and not always in accordance with the dogma. The celebrations contribute to unity and abundance of food. The celebrations are valuable as a moment of break from economic shortage and lack of appreciation of women in everyday life. The unity has a long-term effect on keeping generations together, but not in terms of changing economic and gender structures. A focus on Mary as a critic towards injustice seems to have a connection to a minor focus on celebrating *la Purísima*.

Key words: Mary, Purísima, popular religiosity, women, immaculate conception.

Nyckelord: Maria, Purísima, folklig religiositet, kvinnor, obefläckade avlelsen.

¡Gracias! - Tack!

Primero, quiero dar gracias a las personas que se dejaron entrevistar sobre María y las celebraciones de la Purísima. La realización del trabajo hubiera sido imposible sin ustedes. Su sinceridad y su amor hacia María me han impactado mucho. ¡Muchas gracias!

También quiero agradecerles a las personas que me han recibido con sus brazos abiertos durante mis investigaciones: Gracias a Hellen Flüsse por ponerme en contacto con tu tía. Gracias a María Haydee González Carrillo y sus hijas por recibirme en su casa en El Viejo, Chinandega. Gracias a Doña Rosario y su esposo Don Isidrio por recibirme en su casa en León y a Gladys por llevarme a participar en la Gritería. Gracias a Mireyda Quintero Rugama y su madre Leticia Rugama Espinoza por recibirme en su casa en Lechecuajo mientras realizaba las entrevistas. A Mireyda también le agradezco su ayuda en el proceso de conseguir personas a las cuales entrevistar.

A Martha Torres le quiero agradecer su ayuda con los contactos en León, su constante disponibilidad para ayudarme a resolver problemas y por darme nuevos puntos de vista para aclarar las dudas.

Quiero agradecerles a mis compadres, Belkis Torres y Jairo Díaz, por recibirme en su casa durante mi estancia en Nicaragua y por su cariño.

Stort tack till Mika Vähäkangas för hans handledning under hela arbetets gång och råd inför resan.

Slutligen vill jag också tacka Lunds Missionssällskap och Lunds Universitet för de ekonomiska bidrag som möjliggjorde min resa till Nicaragua.

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	1
1.1. Vem orsakar så mycket glädje?.....	1
1.2. Syfte och frågeställning.....	3
1.3. Undersökningens forskningskontext.....	4
1.3.1. Latinamerikansk folklig religiositet.....	4
1.3.2. Latinamerikansk feministisk befrielseologi.....	6
1.3.3. Avgränsningar och material.....	9
1.4. Metod.....	11
1.4.1. Iterativ-induktiv utgångspunkt.....	11
1.4.2. Halvstrukturerad kvalitativ intervju.....	11
1.4.3. Deltagande observationer.....	12
1.4.4. Inspelning av intervju material.....	13
1.4.5. Analys av insamlat material.....	13
1.4.6. Etiska reflektioner och kulturell medvetenhet.....	14
1.4.7. Val av observationsmiljö och intervju personer.....	15
2. Bakgrund.....	17
2.1. Nutidshistorisk översikt av Nicaragua.....	17
2.2. Kvinnors situation i Nicaragua.....	20
2.3. Fastställande av dogmen om den obefläckade avlelsen och utveckling av firande.....	21
3. Intervju personer.....	24
4. Analys.....	27
4.1. ”Först ber vi och sedan maten!” - Beskrivning av firande.....	27
4.2. ”La Virgen de Concepción sätter hela världen i rörelse”. - Analys av Maria vid firande.....	29
4.2.1. ”Om vi alla är samlade känner hon [Maria] sig glad för det finns harmoni.” - Överflöd, sammanhållning och ekonomi.....	29
4.2.2. ”Hon säger: Med vilken kärlek de gör detta!” - Kärlek.....	33
4.2.3. ”Hon är ren, som man säger utan fläckar. Inte som oss, hon var unik.” - Den obefläckade avlelsen.....	36
4.2.4. ”Det är som ett foto som vi har där av Guds mamma.” - Avbildning.....	38
4.3. ”Maria är allt för mig.” - Analys av Maria i vardagen.....	41
4.3.1. ”Jag tror att liksom mammans kärlek, att söka efter den i henne.” - Maria som mamma.....	41
4.3.2. ”Maria, du som led vid din sons död. Ge mig den tro som jag verkligen behöver nu!” - Maria som accepterande och lidande.....	45
4.3.3. ”En kvinna med raseri också.” - Maria som kvinna.....	50
5. Sammanfattning och slutsats.....	53
6. Bibliografi.....	55
6.1. Otrycka källor.....	55
6.2. Internet.....	56
6.3. Litteratur.....	57

1. Inledning.

1.1. Vem orsakar så mycket glädje?

¿*Quién causa tanta alegría?* Vem orsakar så mycket glädje? ¿*La Concepción de María!* Maria den avlade!¹

Ropen ekar vid firandet av *la Purísima* (*Den ytterst rena*) i Nicaragua. På ett altare i ett hem står Maria bland blommor och ljusslingor. Folk, främst kvinnor och barn, trängs runtomkring och ber Rosenkransen och sjunger sånger. Ljudnivån är hög, alla pratar med varandra. Mellan sångerna ropar någon ¿*Quién causa tanta alegría?* Vem orsakar så mycket glädje? Svaret kommer från alla håll. ¿*La Concepción de María!* Maria den avlade! ¿*Qué viva la Virgen!* Länga leve *la Virgen!* ¿*Qué viva!* Må hon leva! Stor uppståndelse utbryter när det efterlängtrade godiset och hemmagjorda drickan slutligen delas ut.

La Purísima firas varje år i december i Nicaragua. Dess centrala datum är sjunde och åttonde december. I katolska kyrkan är åttonde december dagen för dogmen om Marias obefläckade avlelse, fastställd år 1854.² Det råder ingen tvekan om att Maria är en källa till stor glädje. I Nicaragua, där de flesta är katoliker, finns hon överallt. På bussar, i varje hem, på sjukhus, som bakgrundsbild på mobiltelefoner. Från slutet av november får dessa bilder sällskap av Maria som på plastburkar och påsar fyller marknaden och inhandlas för att förbereda firandet. Folk packar godis, lagar mat och dekorerar. Det går inte att ta miste på det engagemang som firandet väcker hos Nicaraguas befolkning, särskilt bland kvinnor.

Vad innebär firandet av *la Purísima* för kvinnor i Nicaragua? Vem är Maria för dem? Arbetet undersöker firandet av *la Purísima* och nicaraguanska kvinnors syn på Maria baserat på deltagande observationer och kvalitativa intervjuer och söker därigenom bidra till den

1 En ordagrann översättning av uttrycket *La Concepción de María* blir *Marias avlelse*. Detta är en kort version av *la Inmaculada Concepción de María* vilket betyder *Marias obefläckade avlelse*. Frågan innehåller dock *Quién – Vem? La Inmaculada Concepción de María* innebär för spansktalande Maria som person med fokus på att hon är ren och obefläckad. En anpassad översättning är således nödvändig och två versioner är möjliga; *Maria den obefläckade* och *Maria den avlade*.

2 Boss, *The Development of the Doctrine of Mary's Immaculate Conception*, 207.

pågående forskningen om Maria i Latinamerika.

1.2. Syfte och frågeställning.

Syftet med detta arbete är att undersöka nicaraguanska kvinnors bild av Maria i firande av *la Purísima* och vardagsliv och därigenom bidra till forskningen om Maria i den latinamerikanska kontexten. Jag har valt att specifikt inrikta min forskning på *la Purísima* då det är den högtid som får störst uppmärksamhet bland kvinnor i Nicaragua. Då en fest inte existerar separat från livet i övrigt anser jag det viktigt för en förståelse att koppla samman firandets bild med Marias roll i vardagen. Arbetets frågeställning är: *Vilken är intervjupersonernas bild av Maria vid firandet av la Purísima och hur relaterar den till Maria i vardagen?*

En fältstudie har genomförts i regionerna Chinandega, León och Rivas i Nicaragua under december år 2012 och januari år 2013. Nio katolska kvinnor som firar *la Purísima* samt en katolsk präst har intervjuats genom halvstrukturerade kvalitativa intervjuer. Utöver dessa har deltagande observationer av förberedelser och firande genomförts.

1.3. Undersökningens forskningskontext.

Forskning om Maria är världsvid och undersöker skilda kontexter och kyrkliga traditioner. Jag har valt att avgränsa min behandling till den Latinamerikanska kontexten.³ Här återfinns forskning om Maria framförallt inom två områden; folklig religiositet samt befrielse-teologi, särskilt feministisk sådan. Dessa teorier och resonemang kommer att tillämpas i analysen.

1.3.1. Latinamerikansk folklig religiositet.

Forskning om Maria i den folkliga religiositeten i Latinamerika utgörs till stor del av forskning om den mexikanska *Virgen de Guadalupe* som år 1810 blev utsedd till drottning och beskyddare av Latinamerika. Från att ha försvarat kolonistörerna antog Maria egenskaper från lokala gudinnor och värnade om kampen för självständighet.⁴ Báez-Jorge redogör i *La Parentela de María* för en teori om utmärkande drag inom folklig religiositet. Folklig religiositet sägs innebära att icke-officiella trosföreställningar integreras i den officiella religionen. Den har synkretistiska element och frångår officiellt eller inofficiellt ortodoxi i ritualer och ideologi. Närvarande i den folkliga religiositeten finns också ett magiskt element vilket Báez-Jorge menar lyfts fram särskilt av Maldonado. Báez-Jorge menar att det inom den katolska kyrkan pågår en diskussion mellan de som följer den officiella liturgin och folkliga ritualer som bygger på gamla traditioner.⁵ Ett stort fokus ligger i folklig religiositet på att närma sig vad som är centralt i vardagen samt livets cykler och årstider.⁶

Gebara och Bingemer tar upp folketro i den latinamerikanska kontexten och menar liksom Báez-Jorge att denna vittnar om en subjektiv användning av officiell dogmatik. Den officiella religionen används för att tjäna livets essentiella delar. Att skilja olika dogmer om Maria åt är inte viktigt, istället används deras innebörd för att rädda liv. Maria är framförallt mamman som förstår och som man anförtro sig till vid problem. Denna roll ger förutsättningar för

3 I den Latinamerikanska kontexten väljer jag att inkludera religionsutövning bland Latinos (boende i USA/Kanada med latinamerikanskt ursprung). Detta då jag upplever att beskrivningar av folklig religiositet i detta område till stor del liknar den som utövas i Nicaragua.

4 Vuola, *Los Límites de la Liberación*, 180-181.

5 Báez-Jorge, *La Parentela de María*, 48.

6 Ibid, 158.

närhet. På grund av livets hårda förhållanden skapas ett direkt förhållande till Maria som man kan identifiera sig med och som samtidigt innehar rollen av en individuell övernaturlig mamma.⁷ Báez-Jorge citerar Dorado som menar att en staty eller bild av Maria frångår sin representativa roll och blir till en part i en personlig relation.⁸

Aquino lyfter fram kännetecknande element inom folklig religiositet och fokuserar på kvinnors utövning av denna. Kvinnlig folklig religiositet sägs främja och upprätthålla harmoni mellan människor, skapelsen och Gud och behandlar kvinnors tro utifrån deras erfarenheter och förhoppningar. Relationer är centrala och kvinnor upprätthåller solidaritet. Den folkliga religiositeten utgår från vardagen, i enlighet med vad Báez-Jorge betonar. Därigenom menar Aquino att både män och kvinnor inkluderas tillsammans med samhällets maktförhållanden. Det återfinns ingen skillnad mellan förnuft och känsla då kvinnlig religiositet innebär en total involvering av hela människan. Fertilitet och överflöd är centrala då det uttrycker en längtan efter andra livsvillkor och kritik mot vad verkligheten innebär. Då särskilt kvinnor fokuserar på värderingar är detta viktigt och därigenom förs en kulturell identitet vidare. Däremot finns en brist på en värdering av kvinnors konkreta erfarenheter. Vid religiösa högtider menar Aquino att det främsta syftet är att främja sammanhållning och behålla sambandet mellan generationer. De utgör också ett tillfälle för kvinnor att betona sina rättigheter och sin integritet. Aquino ser folklig religiositet som befriande då den bland annat på grund av motstånd och drömmar om framtiden hjälper till överlevnad men förtryckande då den tillåter förtryckande strukturer och i Latinamerika präglas av den rådande machokulturen.⁹

Liksom Aquino lyfter Johnson fram vikten som läggs i folklig religiositet på fest. Hon menar framförallt att festen är ett sätt att som kollektiv tacka för livet. Glädjen som upplevs är en föräning om vad som ska komma. Det finns en stor betoning på det estetiskt vackra vilket dock inte utesluter den hårda verklighet som livet innebär. Johnson menar också att befrielsesteologins fokus på en strukturell samhällsförändring ignorerar festen då den inte betonar en omgående förändring.¹⁰ Moody menar tvärt emot Johnson att befrielsesteologin

7 Gebara & Bingemer, *Mary, Mother of God, Mother of the Poor*, 122-127.

8 Dorado, *De Maria conquistadora a María liberadora. Mariología popular en Latinoamérica*, 83. Citerad i Báez-Jorge, *La Parentela.*, 173-174.

9 Aquino, *Our Cry For Life*, 178-181. Aquino menar att hon hämtat majoriteten av de kännetecknande dragen i kvinnors folkliga religiositet från Lapiedra, *Religiosidad popular y la mujer andina*, 57-58, 69-72.

10 Johnson, *Quest for the Living God*, 147-148.

värdesätter firande. Gud sägs se behovet av att fira för att orka med kampen för rättvisa.¹¹

Närmast min forskning återfinns tre behandlingar av Maria och firandet av *la Purísima* utifrån skilda synvinklar. Buitrago beskriver firandet i den nicaraguanska kontexten och redogör för dess ursprung och framväxt. Han betraktar det som ett uttryck för den nicaraguanska identiteten, en nationalsymbol, vilket finns närvarande i firandets komponenter; blommor, sång, mat samt statyn av Maria som innehåller minnen.¹²

Martínez-Houben undersöker Marias betydelse för nicaraguanska kvinnor (55-85 år) bosatta i Miami. Hon fokuserar på hur vördnad av Maria hjälper undersökningspersonerna med hänsyn till deras fysiska och spirituella hälsa.¹³ Vördnad av *la Inmaculada Concepción de María* är bland Marias olika uppenbarelser den mest populära bland undersökningspersonerna¹⁴ och firandet av *la Purísima* uttrycks av de flesta vara ett tillfälle för att få be och sjunga till *la Virgen*.¹⁵

Ekern betraktar utifrån sin undersökning av firandet *la Purísima* som del av den folkliga katolicismen. Han menar att firandet är en dag att minnas hur världen var, är och borde vara vilket återfinns hos Aquino ovan. Maria som mamma och drottning lyfts fram. En tillbedjan av modern sker vilket är en symbol för det nicaraguanska samhället där familjen koncentreras kring dess mamma. Genom att lyfta fram en moderfigur utgör firandet en betoning på livets vardag vilket också Aquino och Báez-Jorge lyfter fram. Faktumet att Maria är helt ren från synd är vad som tillsammans med hennes ständiga hjälp gör henne till den perfekta modern. Ekern menar att det för den vanliga kvinnan är möjligt att nå renhet genom moderskapet.¹⁶

1.3.2. Latinamerikansk feministisk befrielse-teologi.

Kvinnliga teologer uttrycker ofta kritik över bristen på inkludering av kvinnor i

11 Moody, *Women Encounter God*, 67-68.

12 Buitrago, *Las Purísimas*, 17-18.

13 Martínez-Houben, *La Virgen María y la Mujer Nicaragüense*, 65.

14 Ibid, 98.

15 Ibid, 171.

16 Ekern, *La Purísima, ¿reflejo de la idiosincracia del pueblo nicaragüense?*, 364-367.

befrielse-teologin¹⁷. Kvinnor har identifieras som förtryckta vilket förväntas upphöra i samband med en generell samhällsförändring. Den feministiska befrielse-teologin vill lägga fokus på *la vida cotidiana* (vardagen). Det strukturella våldet flyttas därigenom ner på privatnivå och ignorerar inte denna del av samhället.¹⁸ Vuola lyfter fram Gebara som en av de första som analyserade befrielse-teologin från ett kvinnligt perspektiv. Vem den fattige är måste definieras historiskt och begreppet kan därför vidgas till att inbegripa bland annat kvinnor. De blir då även subjekt, inte enbart objekt.¹⁹

Aquino betonar vikten av att fokusera på och utgå ifrån kvinnors vardagliga verklighet för att motverka orättvisa och förtryck. Förhållanden i hemmet utgör grunden för hur samhället fungerar och kan förändras därifrån. Aquino fokuserar särskilt på ojämlikheten mellan män och kvinnor i Latinamerika.²⁰ Kvinnors historiska och andliga erfarenheter tolkas med hjälp av tron med syfte att bidra till deras och mänsklighetens befrielse.²¹

Vuola menar att Maria har identifierats som central inom den feministiska katolska befrielse-teologin på grund av hennes roll som enda kvinna bland de gudomliga.²² Bland de välkända befrielse-teologerna är särskilt Boff intresserad av Maria och ser henne som Guds kvinnliga ansikte och kvinnans urtyp. Den heliga anden inkarneras i Maria som därigenom får en upphöjd gudomlig roll vilket Vuola menar även sker i den folkliga religiositeten. Vuola kritiserar upphöjning av Marias kvinnliga egenskaper och menar att det innebär en brist på möjlighet till identifikation för vanliga kvinnor. Då hon i enlighet med den feministiska befrielse-teologin betonar kvinnors erfarenheter vill hon istället lyfta fram Marias mänsklighet.²³

17 Andra Vatikankonciliet innebar enligt Vuola det sista steget i Katolska kyrkans moderniseringsprocess. En betoning lades på försvar av de mänskliga rättigheterna liksom social rättvisa. I Latinamerika bidrog det politiska klimatet av förtryckande diktaturer till att präster deltog i gerillarörelser samt att det folkliga sociala engagemanget ökade. Konferenser i Medellín 1968 samt i Puebla 1979 innebar en latinamerikansk tolkning av Andra Vatikankonciliet samt det växande sociala engagemanget. Samhällets orättvisa definierades som institutionaliserat våld. Kyrkan måste vara en kyrka för de fattiga, ställa sig på deras sida. Strukturella, ekonomiska och politiska förändringar är nödvändiga. Betoningen på en kyrka för och av de fattiga i protest mot strukturellt förtryck kom att benämnas *Teología de Liberación* (befrielse-teologi). Vuola, *Los Límites.*, 36-44. För en förlängd utredning av befrielse-teologin se Vuola, *Los Límites.*, 30-97.

18 Vuola, *Los Límites.*, 146-148.

19 Ibid, 154-155.

20 Aquino, *Our Cry.*, 38-41.

21 Ibid, 117.

22 Vuola, *Los Límites.*, 179.

23 Ibid, 183-187.

Aquino lyfter fram Bingemer som betonar att en efterföljelse av Maria i enlighet med traditionella egenskaper innebär ett fortsatt förtryck för kvinnor, istället för befrielse.²⁴ Aquino menar utifrån Cavalcanti att de egenskaper hos Maria som stärker ett förtryck särskilt utgår från två modeller och är de egenskaper som tillskrivs kvinnor i patriarkala samhällen. Den första är Maria som accepterande av en undergiven roll i samhällets alla sfärer. Detta inbegriper lydnad, passivitet, resignation och lidande. Den andra rollen av Maria är den av en upphöjd kvinna; ren och oskuld. Dessa egenskaper förminskar Marias mänsklighet och sexualitet.²⁵ Gebara och Bingemer menar att den upphöjda bilden av Maria som accepterande inte stämmer överens med evangeliet där Maria är en kvinna som ifrågasätter rådande strukturer.²⁶ Marias jakande svar till att bli mamma menar de har uppfattats som en acceptans vilken upphöjts till en dygd. Istället bör Marias svar förstås som ett ja till en förändrad världsordning med nya relationer mellan könen.²⁷

Aquino refererar till folkliga rörelser då hon menar att kvinnor ifrågasätter den traditionella bilden av Maria på grund av deras nya självbild som aktiva kvinnor.²⁸ Hon menar utifrån Bingemer att kvinnor som har börjat ta ansvar för sina liv sägs finna den traditionella bilden av Maria problematisk i kampen för rättvisa.²⁹ Även Gebara och Bingemer betonar Maria som representant för människor i basförsamlingar. Fattig och trogen Gud liksom dem håller hon ut under förtryck tills befrielsen kommer och talar tillsammans med folket med profetisk röst mot orättvisa. Den efterföljelse av Maria som eftersträvas är dock ännu inte väl utvecklad. Maria som Himlens Moder betonas mer än som en syster som kämpar för rättvisa.³⁰

Även om Vuola som nämnts ovan vill lyfta fram Marias mänskliga egenskaper menar hon att det för många kvinnor inte innebär ett problem att se Maria både som mänsklig och samtidigt del av det gudomliga. Att Maria går att identifiera sig med, och att hon samtidigt är

24 Aquino, *Our Cry.*, 172-173. Som refererar till och citerar Bingemer, *Chairete: Alegrai-vos (Lc 15, 8-10) ou a mulher no futuro da teologia da libertação*, 580-581.

25 Aquino, *Our Cry.*, 173. Som refererar till Cavalcanti, *O culto a Maria. Tradição e renovação*, 274.

26 Gebara & Bingemer, *Mary.*, 53-54.

27 Ibid, 69-70.

28 Aquino, *Our Cry.*, 173. Som refererar till La mujer latinoamericana, la praxis y la teología de la liberación, Encuentro Latinoamericano sobre Mujer, Iglesia y Teología. México, 1979, 216-217.

29 Aquino, *Our Cry.*, 173-174. Som refererar till Bingemer, *Chairete: Alegrai-vos (Lc 15, 8-10) ou a mulher no futuro da teologia da libertação*, 580.

30 Gebara & Bingemer, *Mary.*, 160-163.

annorlunda, utgör inget hinder för många kvinnor.³¹

1.3.3. Avgränsningar och material.

Avgränsningar har gjorts för att möjliggöra en tydlig analys och hålla mig nära intervjupersonernas bild av Maria. De bilder av Maria och aspekter av firandet som behandlas i analysen är de som utifrån intervjupersonernas skildringar är att betrakta som centrala. Andra aspekter har uteslutits. Bland dessa återfinns främst rollen som Maria utgör i förhållandet mellan katoliker och icke-katoliker. Detta är möjligt att behandla i framtida forskning och kan då med fördel inkludera icke-katolikers syn på Maria. För att kunna fokusera på hur Maria kommer till uttryck i ett specifikt firande inkluderar jag inte andra uppenbarelsen av henne i analysen. Det kan utgöra ett framtida forskningsprojekt.

Som nämns nedan finns återfinns tre skilda former av firandet av *la Purísima* i Nicaragua. Dessa har utvecklats i städerna León, El Viejo och Granada. Jag besökte El Viejo under mina fältstudier men valde att begränsa analysen till den form av *la Purísima* som har sitt ursprung i León och firas i regionen Rivas. Det är denna form som intervjupersonerna firar.

Undersökningen har ägt rum i den latinamerikanska och nicaraguanska kontexten varför en behandling av denna är väsentlig. Här inkluderas på grund av undersökningens syfte en presentation av kvinnors nuvarande förhållanden i Nicaragua. Särskilt hjälpsamma har Collinson samt Walker och Wade varit, tillsammans med statistik från FN:s utvecklingsprogram (UNDP).

Den teologiska utvecklingen av dogmen om den obefläckade avlelsen och framväxten av firandet är relevant för undersökningen för att öka förståelsen för intervjupersonernas beskrivningar. Här använder jag mig av Sarah Boss redogörelse av den teologiska diskussionen och historiska utvecklingen samt Buitragos beskrivning av firandets framväxt i Nicaragua.

31 Vuola, *Los Límites.*, 193.

I analysen tillämpas resonemang från forskningskontexten. Báez-Jorges behandling av folklig religiositet, Gebara och Bingemers diskussion om dogmer inom folktro, samt Aquinos redogörelse för vad som karakteriserar kvinnlig folklig religiositet tillämpas för att identifiera och analysera intervjupersonernas beskrivning av firandet. Johnsons beskrivning av folklig religiositet i USA är relevant för analysen då den lägger ett stort fokus på firande. Ekerns undersökning av firandet inkluderas också. Vuolas, Aquinos samt Gebaras och Bingemers resonemang om Maria i folklig religiositet respektive utifrån en feministisk befrielseologisk synpunkt är viktiga för att analysera intervjupersonernas bild av Maria och ställa kritiska frågor.

1.4. Metod.

1.4.1. Iterativ-induktiv utgångspunkt.

En iterativ-induktiv utgångspunkt har tillämpats. Denna är induktiv (teorier framträder ur den insamlade informationen) men ej förutsättningslös då relevant forskning studeras innan etnografiska studier inleds. Forskaren genomför sin undersökning påläst men öppen för nya synvinklar. Insamling av information, analys och skrivande är en process där de olika delarna ständigt pågår.³² Utgångspunkten var en tidigare resa till Nicaragua då jag pratade med personer om *la Purísima*. Därefter beslutades att undersöka firande av Maria närmare. Inför fältstudierna studerade jag för ämnet relevant litteratur vilken kom att koncentreras kring forskning som behandlar synen på Maria i Latinamerika utifrån ett folkligt respektive ett befrielseologiskt feministiskt perspektiv. Dessa studier hjälpte mig att utforma en intervjuplan. Den iterativa process som både O'Reilley och Ryen menar bör pågå under hela forskningen³³ var av praktiska skäl inte genomförbar under den del av processen som fältstudierna utgjorde. Alla intervjuer genomfördes varpå analys och skrivande inleddes. Analys i form av övergripande funderingar och frågor har dock ständigt pågått och en genomförd intervju lyssnades igenom innan nästa gjordes för att väcka nya tankar och söka bättre sätt att ställa frågor.

1.4.2. Halvstrukturerad kvalitativ intervju.

O'Reilley betonar reflexivitet för att låta intervjupersonen beskriva allt den anser relevant. För att förstå intervjupersonen utifrån hennes perspektiv används öppna frågor så att hon kan svara fritt. En del data kan dock med fördel inhämtas strukturerat såsom ålder, familjemedlemmar och yrke.³⁴ Ryen betonar både vikten av flexibilitet inför vad intervjupersonen säger samt att struktur bidrar till behandling av viktiga frågor. Hon förespråkar den halvstrukturerade intervjun där frågor och teman förberetts men inte följs

32 O'Reilly, *Ethnographic methods*, 29-30.

33 Ryen, *Kvalitativ intervju*, 106-107. O'Reilley, *Ethnographic.*, 180-187.

34 O'Reilly, *Ethnographic.*, 120-122.

statistiskt.³⁵ Den halvstrukturerade kvalitativa intervjun valdes med syfte att ge intervjupersonerna möjlighet att ge uttryck för vikten av Maria och firandet av *la Purísima* i sina liv och därigenom motverka att jag styrde intervjun mer än nödvändigt. En strukturerad del där jag frågade efter personens namn, ålder, familjesituation och arbete inkluderades för att gynna analysen och öka min förståelse för intervjupersonen. En plan med huvudkategorierna *Maria*, *La Purísima* och *Vardag* användes.

1.4.3. Deltagande observationer.

Jag har genomfört vad O'Reilly kallar "deltagande observationer" där forskaren deltar och observerar samtidigt med syfte att få en bättre förståelse för firandet och vad intervjupersonerna berättat. Denna metod bidrar till en spänning mellan den subjektiva upplevelsen som forskaren får och den objektiva inställningen som observation kräver vilket skapar en kombination av engagemang och avståndstagande.³⁶ Att observera utan att delta skulle ha uppfattats som konstigt och gjort att min närvaro uppmärksammats mer. Dock föredrog jag att hålla mig i bakgrunden för att få en överblick och inte anta en central roll.

Den sjunde december år 2012 åkte jag till León, norra Nicaragua, för att delta i *la Gritería* (Skriket), en form av *la Purísima* som utvecklats här. Majoriteten deltagande observationer har dock genomförts i små byar utanför León och Rivas hos dem som firar *la Novena* och *la Purísima*. Där har jag deltagit i praktiska förberedelser och firande. Jag har också deltagit i processioner som sker i nio dagar varje kväll fram till den åttonde december, vilka är del av *la Novena*.³⁷

Som en hjälp i mitt arbete har jag skrivit fältarbetsdagbok. O'Reilly ger exempel på anteckningar bland vilka återfinns korta anteckningar om vad som konkret händer, personlig dagbok, intellektuella funderingar etc. Hon föredrar att dessa skiljs åt.³⁸ För att förstå utifrån vilken kontext olika funderingar har väckts hos mig har jag dock valt att anteckna ovan nämna komponenter tillsammans.

35 Ryen, *Kvalitativ*, 44-46.

36 O'Reilly, *Ethnographic*, 106.

37 Eriksson, *Fältarbetsdagbok*, 1-3, 8-9, 13-14, 17-18, 21-22.

38 O'Reilly, *Ethnographic*, 101-105.

1.4.4. Inspelning av intervjumaterial.

Ryen menar att inspelning kan bidra till obekvämheter, att utrustningen kan krångla samt att det som verkligen är intressant ofta sägs efter att inspelningen har avslutats. Argument för att spela in betonar svårigheten att visa intresse om anteckningar måste föras och att man genom inspelning inte riskerar att missa något.³⁹ Jag tog beslutet att använda diktafon vid intervjuerna för att kunna analysera så exakt som möjligt vad intervjupersonen har uttryckt. Inför varje intervju bad jag intervjupersonen om tillåtelse att spela in intervjun och jag upplevde inte att inspelningen utgjorde ett hinder i samtalet. Då intervjuerna genomförts på spanska har ett transkriberat material gett bättre förutsättning för en korrekt översättning än snabba anteckningar och min uppmärksamhet som inte stördes av anteckningar motverkade förhoppningsvis eventuell nervositet.

1.4.5. Analys av insamlat material.

Vid analysen av intervjumaterial samt fältstudieanteckningar har inledningsvis upprepade genomläsningar skett av det transkriberade materialet. Efter genomläsning har materialet delats in i kategorier så som O'Reilly rekommenderar. Hon betonar att dessa kan vara tematiska respektive deskriptiva.⁴⁰ Därefter har koncept skapats.⁴¹ Processen av att skapa kategorier och koncept har dock inte varit linjär utan stundtals pågått samtidigt. Genomläsning av intervjuerna i sin helhet har skett under analysens gång för att undvika en motsägelsefull tolkning.

Koncepten har indelats i två övergripande delar: Maria vid firande samt Maria i vardagen. Under Maria i firande har koncepten sammanhållning, överflöd, ekonomi, kärlek, den obefläckade avlelsen och avbildning analyserats i fyra delar. Under Maria i vardagen har koncepten mamma, lidande, acceptans och kvinna placerats i tre delar. För att genomföra en transparent process har jag valt att övervägande lyfta fram intervjupersonernas centrala åsikter

39 Ryen, *Kvalitativ*, 56-60.

40 O'Reilly, *Ethnographic*, 187.

41 Ibid, 195-196.

genom citering. Det ger möjlighet till falsifiering då det är enkelt för läsaren att ifrågasätta min tolkning. Citat har översatts från spanska till svenska och det spanska originalet presenteras i en fotnot. Namn som intervjupersonerna ger Maria har inte översatts till svenska då jag upplever att deras innebörd inte går att översättas utan att delar förloras. Första gången varje namn förekommer presenteras en förklarande översättning i fotnoten.

O'Reilley menar att beskrivningar är viktiga i analysen för att svara på undersökningens inledande frågor.⁴² Jag har valt att presentera denna information främst i presentationen av intervjupersonerna samt i beskrivningen av ett firande som jag deltog i. Vid presentationen av intervjupersonerna har ålder, familjesituation, sysselsättning, engagemang i kyrkan samt firande av *la Purísima* presenterats. En prioritering har i analysen gjorts till förmån för vad som är relevant för undersökningens syfte och frågeställning.

Medvetenhet om hur forskaren påverkar den studerade kontexten samt de tolkningar som genomförs lyfts fram av O'Reilley.⁴³ Den förförståelse jag har, de antaganden jag gör och frågor jag ställer påverkas av min bakgrund som teolog, icke-katolsk, västerländsk, ung kvinna. Jag har därför försökt att vara flexibel, lyssna till intervjupersonerna och låta dem välja vägen i så stor utsträckning som möjligt.

1.4.6. Etiska reflektioner och kulturell medvetenhet.

Inför intervjuerna blev intervjupersonerna informerade om att jag genomförde en undersökning vid universitetet om Maria och firandet av *la Purísima*. Samma information om min undersökning gavs till dem som jag bodde hos under fältstudierna. Inför intervjuer undvek jag att prata om begrepp som syfte och frågeställning för att inte öka risken för nervositet. Av samma anledning introducerade ofta någon av mina informanter ämnet för den jag skulle intervjua då vi träffades första gången för att bestämma tid för möte. O'Reilley menar att en forskare måste anstränga sig för att inte åsamka någon skada och särskilt hennes betoning på risken för att lämna en intervjuperson med känslor av sårbarhet⁴⁴ har för mig varit

42 Ibid, 193-194.

43 Ibid, 222.

44 Ibid, 66.

viktig vid genomförande av intervjuer. Därför bad jag intervjupersonen säga till om hon ville utesluta något från intervjun. Namn på intervjupersonerna och deras anhöriga har ändrats.

I mötet med en annan kultur var jag hjälpt av att tidigare ha bott i Nicaragua i ett år. Frågor om praktiska förutsättningar, förhållningssätt till äldre och kommunikation mellan kön hade jag därför kunskap om och kunde ta hänsyn till. En utmaning kom dock att utgöras av den fientlighet som finns mellan katoliker och medlemmar av *iglesias evangélicas*⁴⁵. O'Reilley menar att övervägandet mellan att passa in och vara totalt öppen inte är okomplicerat och hon kommenterar Punch som menar att en total öppenhet och tillgänglighet resulterar opraktisk.⁴⁶ Jag valde att svara ärligt om någon frågade om min kyrkotillhörighet då jag inte ville ljuga men betonade min identitet som teologistuderande för att inte bli betraktad med misstänksamhet.

1.4.7. Val av observationsmiljö och intervjupersoner.

Processen i vilken frågeställningen respektive miljön väljs ut menar Ryen oftast sker med utgångspunkt i den först nämnda.⁴⁷ I min forskning blandades dessa steg. Utifrån tidigare deltagande av firande i Nicaragua skapades viljan att undersöka vem Maria är för nicaraguanska kvinnor och hur hon är närvarande i firandet. Det ledde tillbaka till Nicaragua där ett mer specifikt val av miljö skedde. Val av miljö är enligt Ryen vägen till sökande efter intervjupersoner.⁴⁸ Fyra intervjuer genomfördes i en by utanför León som var en central plats för intervjuer då en form av firandet av *la Purísima* har utvecklats härifrån. Staden Rivas med omnejd, där sex intervjuer genomfördes, valdes av praktiska omständigheter då det var där jag bodde. Här firas samma form av firande som utvecklats i León.

Informanter har använts för att komma i kontakt med intervjupersoner. Ryen identifierar en informant som en dörröppnare då hon är en del av den miljö eller system som ska undersökas. Hon har kompetens att utreda eventuella frågetecken som forskaren har. Ryen ser informanten

45 *Iglesias evangélicas* översätts ordagrant *Evangelikala kyrkor*. I denna definition innefattas i den latinamerikanska och nicaraguanska kontexten alla icke-katoliker förutom Jehovas vittnen.

46 O'Reilley, *Ethnographic.*, 64-65. Som refererar till Punch, *Politics and Ethics of Fieldwork*, 37.

47 Ryen, *Kvalitativ.*, 71-72.

48 *Ibid*, 73.

som viktig men betonar samtidigt dennes makt att påverka forskningen genom att utelämna eller lyfta fram information.⁴⁹ Då jag själv saknade kunskaper och kontakter för att få tillgång till intervjupersoner var det nödvändigt att använda mig av informanter. Min huvudinformant var en vän med vilken jag hade diskuterat undersökningen. Genom henne fick jag kontakt med ytterligare två informanter som gav mig råd om personer att intervjua.

Intervjuer har genomförts med nio kvinnor vilka alla organiserar och firar *la Purísima*. Utsträckningen med vilken det genomfördes blev tydligt först under intervjuerna. Valet att intervjua uteslutande kvinnor som själva organiserar firandet gjordes utifrån antagandet att deras motiv till att fira *la Purísima* kan antas vara religiösa skäl och inte för att få del av de gåvor som ges i samband med firandet vilket ibland sägs motivera deltagande. Avgränsningen att enbart intervjua kvinnor och inte män beslutades utifrån tidigare observationer av firandet då det varit tydligt att deltagare övervägande är kvinnor vilket också nu märktes. Undantaget är de processioner som sker under *la Novena* där män deltar.

En katolsk präst intervjuades med syfte att få en bild av hur den katolska kyrkan i Nicaragua ser på firandet av *la Purísima* då litteraturen jag hittat ifråga om detta är begränsad och framförallt koncentrerar sig på dess historiska och praktiska element. Efter att Juan fått reda på att jag inte är katolik koncentrerade han sig dock framförallt på detta vilket påverkade samtalet i stor utsträckning och mina frågor om kyrkans syn resulterade i personliga svar. Jag har prioriterat att använda den information jag hittat i litteratur.

49 Ibid, 83.

2. Bakgrund.

I denna del av arbetet presenteras en nutidshistorisk översikt av Nicaragua samt en presentation av dagens situation för kvinnor i landet. Detta genomförs med syfte att skapa en större förståelse för intervjupersonernas beskrivningar. Därefter följer en genomgång av hur firandet av Marias avlelse växte fram samt en behandling av dogmen om den obefläckade avlelsen. Detta syftar till att i analysen skapa en klar översikt över bakgrunden till intervjupersonernas firande samt att jämföra deras tolkningar av den obefläckade avlelsen med den officiellt dogmatiska.

2.1. Nutidshistorisk översikt av Nicaragua.

Innan kolonisationen beboddes området som idag utgör Nicaragua av grupper av ursprungsbefolkning från Sydamerika i öst och grupper från dagens Mexiko och norra Centralamerika i väst. Området infördes under spanskt styre år 1524 och ursprungsbefolkningen reducerades på grund av krig och sjukdomar från ungefär en miljon till 30.000 - 40.000 individer på några få årtionden. År 1838 förklarades Nicaragua självständigt varefter USAs intresse ökade på grund av Nicaraguas position med goda förutsättningar att bygga en kanal från Stilla havet till Karibien.⁵⁰ USA stationerade militär i Nicaragua under perioderna 1912-1925 och 1926-1933. Under den senare tidsperioden ledde Augusto César Sandino ett gerillakrig med syfte att tvinga USA ut ur Nicaragua vilket skedde år 1933. Sandino skrev då på ett fredsfördrag med den av USA stödde presidenten Sacasa, varpå han blev mördad. Styret för *La Guardia Nacional*, skapat av USA med syfte att upprätthålla ordning, lämnades vid USAs militära tillbakadragning till Anastasio Somoza García. Somozas ökade maktposition låg till grund för en diktatur styrd av dennes familj i över fyrtio år.⁵¹

År 1961 grundades *Frente Sandinista de Liberación Nacional* (FSLN) med syfte att skapa en revolution med influenser från Sandino. Tillsammans med medlemmar från katolska

50 Walker & Wade, *Nicaragua. Living in the Shadow of the Eagle*, 7-11.

51 Ibid, 18-23.

gräsrotsorganisationer, som på grund av deras betoning på social rättvisa utsattes för våld av regimen, störtade de diktaturen år 1979. Sociala reformer genomfördes, bland annat en alfabetiseringskampanj⁵² och jordreformer.⁵³ På grund av dess marxistiska inriktning ogillades FSLN av USA och år 1981 inleddes under Ronald Reagan perioden av *las Contras* (militära attacker stödda av CIA) där fokus lades på förstörelse av civila mål. Daniel Ortega valdes till Nicaraguas president år 1984. Ekonomin ansträngdes hårt och folket var trötta på krig. USA uttalade sitt stöd för en sammansatt opposition ledd av Violeta Chamorro och lovade att inte längre stödja Contras om hon vann valet vilket skedde år 1990.⁵⁴ Stort fokus lades på privatiseringar och kontrollering av inflation. Arnoldo Alemáns (PLC) regeringstid, 1996 - 2001, präglades av korruption och hanterade förödelsen efter orkanen Mitch år 1998 mycket dåligt. En femtedel av Nicaraguas befolkning blev hemlös.⁵⁵ Både Chamorros och Alemáns politik präglades av nyliberalism vilket innebär en stark betoning på den fria marknadens styrande av ekonomin, minimalt statligt ägande och ökad internationell handel. Bidrag till skola och sjukvård drogs ner och på grund av en ny lag som gav bönder rätt att sälja sin mark tvingades många till detta då möjlighet till lån minskade. I mitten på 1990-talet började ekonomin växa vilket fortsatte under Enrique Bolaños (PLC). Walker och Wade menar dock att fördelningen av tillväxten var mycket ojämn och gagnade en mindre elit.⁵⁶ År 2006 blev Ortega åter president och fick stöd av katolska kyrkan i sin kampanj då han valde att stödja ett lagförslag som innebar ett förbud av terapeutisk abort.⁵⁷

År 2009 tog högsta domstolen beslutet att Ortega inte skulle bindas under den nicaraguanska lag som förbjuder en president att bli omvald i två på varandra följande perioder. Han kunde således ställa upp i valet⁵⁸ och blev omvald år 2011.⁵⁹ Regeringen har satsat på sociala program. *Programa Amor* fokuserar bland annat på att motverka barnarbete till förmån för skolgång. *Programa Zero Usario* ger mikrolån till kvinnor och *Programa Hambre Zero* har som syfte att reducera hunger på landsbygden. Walker och Wade menar att kritik mot

52 Ibid, 40-46.

53 Ibid, 131.

54 Ibid, 47-58.

55 Ibid, 64-72.

56 Ibid, 106-109.

57 Ibid, 76-77.

58 Ibid, 80.

59 Ortega reelecto con 62,6 % de los votos y 85,8% de JRV escrutadas. *El Nuevo Diario*, 2011-11-07. <http://www.elnuevodiario.com.ni/elecciones/232540> (Hämtad 2013-05-05)

programmen pekar på dess brist på långsiktiga lösningar.⁶⁰

Nicaragua präglas av fattigdom. År 2006/2007 (de senast tillgängliga uppgifterna) bedömdes 28 procent av befolkningen vara fattig och 17,4 procent riskerade att bli fattiga. 11,2 procent var extremt fattiga. I en jämförelse med Latinamerika och Karibiens övriga länder placeras Nicaragua långt ner utifrån indikatorer så som livslängd, tillgång till kunskap och levnadsstandard. Endast Guatemala och Haiti har sämre resultat. I likhet med många länder i Latinamerika och Karibien finns i Nicaragua en ojämn fördelning av de ovan nämnda indikatorerna.⁶¹

60 Walker & Wade, *Nicaragua.*, 145-146.

61 UNDP. Human Development Report. Nicaragua. <http://hdrstats.undp.org/images/explanations/NIC.pdf> (Hämtad 2013-05-05) UNDP. International Human Development Indicators. <http://hdrstats.undp.org/en/indicators/103106.html> (Hämtad 2013-05-05)

2.2. Kvinnors situation i Nicaragua.

Det nicaraguanska samhället präglas av ett manlighetsideal kallat *machismo*. Män uppmuntras att skaffa många barn medan omhändertagandet av dem läggs på kvinnan. Många kvinnor är ensamstående mödrar och försörjer själva sina barn vilket särskilt är fallet i urbana miljöer. Flera generationer lever ofta tillsammans och mormödrar tar hand om sina barnbarn. Den bristfälliga kontakten mellan pappor och deras barn och mammas eller mormors närvaro och ekonomiska försörjning tar sig uttryck i nära förhållanden mellan mammor och barn. I rurala områden är familjen ofta stabilare än i städerna och fadern mer närvarande. Där tar sig *machismo* istället i uttryck i förhållandet i hemmet.⁶²

Utifrån mätningar om jämställdhet mellan könen befinner sig Nicaragua strax över genomsnittet för Latinamerika och Karibien. Kvinnor innehar 40,2 procent av parlamentets poster. 104,9 av 1000 kvinnor som får barn i Nicaragua är tonåringar, dvs. ungefär 10 procent. 46,7 procent av Nicaraguas kvinnor och 80 procent av männen deltar i arbetsmarknaden.⁶³

År 2012 infördes *Ley integral contra la violencia hacia las mujeres* (Lag om våld mot kvinnor) med syfte att motverka fysiskt, psykiskt och sexuellt våld mot kvinnor.⁶⁴ I samtal med en vän i Nicaragua kommenterade hon lagen och menade att den inte har något syfte såvida kvinnor inte hjälper varandra. En ung släkting till henne blev misshandlad av sin man för att hon ville delta i *la Purísima*. Hennes familj hörde vad som hände men hjälpte henne inte. En annan vän till mig fick veta att hennes dotter blev slagen av sin man och uppmanade henne att stanna hos honom. Hennes syster menade att orsaken var att kvinnan skulle få dåligt rykte om hon inledde ett annat förhållande.

62 Collinson, *Women and Revolution in Nicaragua*, 8-13.

63 UNDP. Human Development Report. Nicaragua. <http://hdrstats.undp.org/images/explanations/NIC.pdf> (Hämtad 2013-05-05)

64 Instituto Nicaragüense de la Mujer – INIM. Ley 779. Ley Integral Contra la Violencia de las Mujeres. http://www.inim.gob.ni/index.php?option=com_content&view=article&id=1149:ley-779&catid=1:latest-news (Hämtad 2013-05-05)
Se vidare Ley no. 779.
[http://legislacion.asamblea.gob.ni/SILEG/Iniciativas.nsf/0/8f45bac34395458c062578320075bde4/\\$FILE/Ley%20No.%20779%20Ley%20Integral%20contra%20la%20Violencia.pdf](http://legislacion.asamblea.gob.ni/SILEG/Iniciativas.nsf/0/8f45bac34395458c062578320075bde4/$FILE/Ley%20No.%20779%20Ley%20Integral%20contra%20la%20Violencia.pdf) (Hämtad 2013-05-05)

2.3. Fastställande av dogmen om den obefläckade avlelsen och utveckling av firande.

Källan till firandet av Marias avlelse hämtas från berättelsen om denna vilken skildras i Jakobs evangelium, daterat till 100-talet evt. En ängel ger Anna löfte om barn varpå hon försäkrar att det ska ges som tjänare till Gud. Maria avlas därefter av Anna och hennes man Joakim. Huruvida Marias avlelse var obefläckad från arvsynd menar Boss diskuteras på grund av behov att försvara firandet. Baserat på Augustinus utveckling av läran om arvsynen, vilken menade att denna fördes vidare genom samlaget, motsatte sig teologer firandet av Marias avlelse då den ansågs syndig. Två argument för och emot huruvida Marias avlelse var utan synd kommer från Thomas av Aquino respektive Duns Scotus. Thomas av Aquino menade att Maria inte kunde vara avlad utan synd eftersom hon då inte skulle ha varit i behov av Kristus frälsning. Detta skulle innebära att Kristus inte var en universell frälsare. Duns Scotus menade istället att Marias avsaknad av arvsynd är det perfekta beviset på frälsningen då hon blev räddad genom att bli bevarad från arvsynen.⁶⁵ Dogmen om Marias obefläckade avlelse fastställdes den 8 december år 1854 av Pius IX i *Ineffabilis Deus*.⁶⁶

Firandet av Marias avlelse inleddes under 600-talet i Östkyrkan och började spridas till Västkyrkan på 1000-talet. Firandet skedde den åttonde december, nio månader innan Marias födelse den åttonde september.⁶⁷ Buitrago menar att det var franciskanerorden, vilken länge varit positiv till läran om den obefläckade avlelsen, som introducerade firandet i Nicaragua. Deras evangelisationsmetod innehöll teater, processioner, sång och poesi. Det var genom dessa former som firandet av katolska högtider presenterades.⁶⁸ När León blev ett stift som omfattade Nicaragua och Costa Rica år 1531 bodde franciskaner redan i Nicaragua. De hade

65 Boss, *The Development.*, 208-212.

66 Pius IX, *Ineffabilis Deus*, 279-280. "...From the very beginning, and before time, began, the eternal Father chose and prepared for his only-begotten Son a Mother in whom the Son of God would become incarnate and from whom, in the blessed fullness of time, he would be born in this world. Above all creatures did God so love her that truly in her was the Father well pleased with singular delight. Therefore, far above all the angels and all the saints so wondrously did God endow her with the abundance of all heavenly gifts poured from the treasury of his divinity that this mother, ever absolutely free of all stain of sin, all fair and perfect, would possess that fullness of holy innocence and sanctity than which, under God, one cannot even imagine anything greater, and which, outside of God, no mind can succeed in comprehending fully".

67 Boss, *The Development.*, 208.

68 Buitrago, *Las Purissimas.*, 23-25.

tre kloster som utgjorde centrum för deras verksamhet, belägna i *El Viejo, León* och *Granada*.⁶⁹ Vart och ett av dessa kom att utveckla särskilda former av firanden.⁷⁰ Den mest karakteristiska formen för firande av *la Purísima* har utvecklats med början i *León* för att därefter sprida sig över Nicaragua. Innan de centrala dagarna för firandet av *la Purísima*, sjunde och åttonde december, pågår *la Novena*.⁷¹ Ofta tar kvinnor hand om den lokala kyrkans Mariastaty under en av de nio dagarna. Maria förs från hem till hem där man ber och sjunger varefter godis delas ut till deltagarna. Ofta byggs en processionsvagn åt Maria på vilken hon färdas till kyrkan efter att ha befunnit sig i byn.⁷²

Ett häfte med sånger och böner till *la Novena* menar Buitrago har förekommit i två versioner. I den första versionens böner menar Buitrago att uttrycket *Purísima Concepción* (*Den ytterst rena avlelsen*) nämns. Han drar slutsatsen att uttrycket *la Purísima* har utvecklats härifrån.⁷³ *Purísima* har för Nicaragua blivit namnet på *la Inmaculada Concepción de María*. *Purísima* kommer av ordet *pura* (*ren*) och med tillägget *-ísima* ges uttryck för den höga grad av renhet som *María* innehöll sedan avlelsen då hon saknade arvsynd.⁷⁴ Buitrago menar att *la Novena* inledningsvis bads i *León* på 1700-talet under ledning av franciskanermunkar. Då kyrkan blev överfull uppmanades folket att fira i sina hem samt dela ut godis.⁷⁵

Antalet inbjudningar att delta i firanden ökade och folk sprang för att besöka alla grannar. Firandet kulminerade den sjunde december då de flesta valde att fira *la Novena*. Detta utgjorde grunden för *la Gritería* (*Skriket*),⁷⁶ vilken idag är central. Folk går från hus till hus och ropar *¿Quién causa tanta alegría?* varpå husets ägare svarar: *La Concepción de María!* och delar ut godis och småsaker till dem som kommer.⁷⁷

69 Ibid, 131.

70 Ibid, 25. Buitrago beskriver även versioner av firandet i andra länder såsom Guatemala och Honduras. Då denna uppsats behandlar specifikt Nicaragua väljer jag att inte behandla dessa. Under vistelser i Costa Rica har jag dock förstått att firandet av den oblemade avlelsen där inte existerar i den form det gör i Nicaragua, mer än då det firas med stor entusiasm av de många nicaraguanska invandrare som arbetar i landet. Firandet är således inte utbrett över hela Centralamerika.

71 Ordet *Novena* är det spanska räkneordet för *nionde*. Firandet utgår från ett häfte där nio dagars bön instrueras.

72 Eriksson, *Fältarbetsdagbok*, 1-3.

73 Buitrago, *Las Purísimas.*, 147-148.

74 Ibid, 23.

75 Ibid, 144-145.

76 Ibid, 155-156.

77 Eriksson, *Fältarbetsdagbok*, 8-9.

I Rivas, där jag också har gjort observationer och deltagit i firanden av *la Purísima*, firar en del familjer *la Gritería* den sjunde december medan andra väljer att göra en längre samling någon annan dag i december. Hur en sådan kan gå till beskrivs i analysen.

3. Intervjupersoner.

Ana är 71 år. Hon är ensamstående med tre vuxna barn sedan hennes andra man lämnat hemmet. Hon bor tillsammans med en dotter. Hon har tidigare arbetat inom jordbruket, lagat mat och tillverkat saker som hon sålde till bomullsplockare och på marknaden i León. Ana är engagerad i kyrkan sedan ungefär tjugo år tillbaka. Hon firar *la Gritería* den sjunde december.⁷⁸

Johana är 64 år. Hon är gift för andra gången sedan hennes första man lämnade henne. Hon har fyra vuxna barn varav en dotter är sjuk i akalasi, en sjukdom som ger svårigheter att äta.⁷⁹ Dottern bor tillsammans med Johana så att hon ska kunna ta hand om henne och hennes tre barn. Johana arbetar nu i hemmet men har tidigare varit hembiträde i tjugo år, med början då hon var arton år. Johana är engagerad i kyrkan som missionär och besöker gamla och sjuka. Hon undervisar i katekesen och håller lektioner i den lokala skolan. Hon firar *la Gritería* den sjunde december.⁸⁰

Karla är 60 år. Hon är gift och har fyra vuxna barn. Ett av hennes barn, en flicka, drunknade under orkanen Mitch. Karla arbetar som sjuksköterska vid den lokala vårdcentralen. Hon bor tillsammans med sin man, två söner, en dotter, ett barnbarn, sin mammas syster och en bror. Hon är engagerad i kyrkan och läser *rezos*⁸¹ hos folk som så önskar. Karla firar *la Novena* i nio dagar i sitt hem samt *la Gritería* den sjunde december.⁸²

Julia är 57 år. Hon är ensamstående med tre vuxna barn. Hon bor tillsammans med sin mamma, sina två systrar, sin bror, sin ena son, sin dotter och en brorsdotter. Julia arbetade i ett apotek men slutade för att ta hand om sina barn och sin mamma. Julia firar *la Novena* en dag och *la Purísima* den artonde december. Familjen firade senast *la Purísima* trots att Julias

78 Intervju med Ana, 2012-12-10, 1, 5-8, 12, 14.

79 Akalasi. *Nationalencyklopedin*. <http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/akalasi> (Hämtad 2013-05-11)

80 Intervju med Johana, 2012-12-10, 1-3, 6, 12.

81 Rezo används som samlingsnamn för böner som ofta genomförs i hemmet i samband med en högtid, när man vill tacka för Guds eller Marias ingripande i samband med en sjukdom eller när någon har avlidit. Rezos har olika utformning och innehåll. Många har fokus på Maria.

82 Intervju med Karla, 2012-12-09, 1, 3, 6-7, 10-11. Eriksson, *Fältstudiedagbok*, 10-11.

syster skulle opereras följande dag och de var oroliga.⁸³

Hellen är 28 år. Hon bor tillsammans med sin sambo och deras två små barn. Hellen arbetar i hemmet och med familjens odlingar. Ibland tjänar hon pengar genom att måla naglar och klippa hår. Hellen är engagerad i kyrkan och firar *la Novena* hos sin svärmor och *la Gritería* i sitt eget hem den sjunde december.⁸⁴

Esther är 60 år. Hon är änka och har fem vuxna barn. Hon bor tillsammans med en son, en dotter och två barnbarn. Två av hennes söner har avlidit. Esther är advokat och arbetar vid *Casa de la mujer*⁸⁵. Esther firar ofta *la Novena* den sjunde december då det är årsdagen för hennes mans död. Vid det senaste firandet valde hon den andre december då det är årsdagen för hennes sons död.⁸⁶

Ruth är 52 år. Hon är ogift och har inga barn. Hon arbetar i hemmet som hon delar med flera syskon. Ruth är engagerad i kyrkan, bland annat genom att undervisa i katekesen. Hon deltar varje dag i *la Novena* som firas i den närmsta kyrkan. Den sjunde december firar hon *la Gritería* och den åttonde december deltar hon i mässan i kyrkan.⁸⁷

Mirna är 53 år. Hon är änka och har tre vuxna barn. Hon arbetar som lärare, bland annat vid *Casa de la mujer*, och undervisar i bakning. Mirna är engagerad i den lokala kyrkan och ber *el Novenario* i sitt hem under perioden för *la Novena*. Hon organiserar en dag av *la Novena* på sin gata där det firas genom att sätta upp ett altare i dess ena ände.⁸⁸

Judith är 46 år. Hon är ensamstående mamma med en tonårsdotter som läser på universitetet. Judith bor tillsammans med sina föräldrar, en bror och sina systerbarn. Hennes dotter bor hos sin moster då hon studerar. Judith är psykolog och arbetar vid *Casa de la mujer*. För Judith verkar firandet av *la Purísima* inte vara så viktigt. Hon menar att det är på grund av kulturen och för att hon är del av systemet som den katolska kyrkan utgör. Om hon kan deltar hon i

83 Intervju med Julia, 2012-01-08, 1. 4. Eriksson, *Fältstudiedagbok*, 17, 23, 24.

84 Intervju med Hellen, 2012-12-09, 1, 13-14, 18.

85 *Casa de la mujer* översätts *Kvinnans hus* och är en icke-statlig, nicaraguansk organisation med syfte att försvara kvinnors rättigheter.

86 Intervju med Esther, 2012-12-17, 2-4, 6, 9-11.

87 Intervju med Ruth, 2012-12-21, p. 2-4, 7, 10.

88 Intervju med Mirna, 2012-12-19, 12-13, 15-17. Eriksson, *Fältstudiedagbok*, 18, 19.

firandet av *la Novena* i sitt hem och har vid några tillfällen organiserat *la Purísima* i samband med sin dotters födelsedagsfirande.⁸⁹

Juan är katolsk präst och känd som *un padre mariano*⁹⁰.

89 Intervju med Judith, 2012-12-26, 1-2, 6-9, 11.

90 *Un padre mariano* är en katolsk präst som betonar Maria och lyfter fram hennes betydelse.

4. Analys.

Inledningsvis beskrivs ett firande av *la Purísima* med syfte att ge en tydlig bild av hur ett sådant kan gå till och för läsaren tydliggöra de referenser som intervjupersonerna gör till firandet.

4.1. "Först ber vi och sedan maten!" - Beskrivning av firande.

Beskrivningen är hämtad från Julias hem där man firar med musik och böner och deltagarna stannar tills firandet är slut. Detta skiljer sig från *la Gritería* där man som beskrivet ovan går från hem till hem.⁹¹

Regnet kom strax innan firandet skulle börja vid fem på eftermiddagen. De inhyrda stolarna kom efter utsatt tid. När regnet avtog och de som skulle spela musik och leda bönen kommit började sången. Altaret var dekorerat på verandan med duk, plastblommor och Maria i mitten. Grenar av *madroño*, ett träd som blommar i december, hade satts runtomkring. I början stod folk endast på verandan, men allteftersom anlände fler och gårdsplanen fylldes. Några män deltog men de flesta var kvinnor och barn. Inledningsvis sjöngs sånger om Maria.⁹² Bland de populära märks följande refränger:

<i>Det är därför som kristenheten</i>	<i>Din härlighet, din härlighet</i>
<i>Med trevlig stämma</i>	<i>Glädjefull denna dag</i>
<i>Upprepar Marias</i>	<i>Å söta Maria!</i>
<i>Namn utan uppehåll.</i>	<i>Gör min röst hörd!</i> ⁹³

Senare sjöngs också sånger om Jesus. Mellan sångerna bads Rosenkransen och Ave Maria.

91 I analysen görs ingen åtskillnad på olika former av firanden såsom *la Novena*, *la Gritería* och längre samlingar av firandet som generellt kallas *la Purísima*. Detta då jag upplever att intervjupersonerna gärna blandar dem när de pratar och inte verkar tycka att det är stor skillnad.

92 Eriksson, *Fältarbetsdagbok*, 17-18. Det mesta av vad som beskrivs finns att hitta i fältstudieanteckningarna på de angivna sidorna. Utöver detta har jag lagt till ytterligare saker jag mindes.

93 *Por eso el cristianismo, Con grata melodía, Repite de María, Su nombre sin cesar. Tu gloria, tu gloria, Gozoso este día, Oh Dulce María!, Publica mi voz!* Hämtade ur häftet *Cantos en Honor a la Inmaculada Concepción de María*. - Sånger till Maria den obefläckat avlades ära.

Allteftersom firandet fortsatte började folk prata mer och mer. En del stod längre bak och verkade ha kommit mer för att prata med vänner än för att delta, majoriteten av dem män. Medan man sjöng delades efter en liten stund ut dricka. Därefter kom paketen med godis och tallrikar med mat. Många tappade koncentrationen när de fick sin dricka och paket och en del gick. Barnen åt upp sitt godis och drack sin dricka på plats.⁹⁴ En man som var med och ledde sångerna och bönen försökte säga ifrån och ropade: ”Först ber vi och sedan maten!”⁹⁵ Utav medlemmarna i Julias familj var det bara hennes mamma som deltog i firandet. De andra lade upp mat på tallrikar och delade ut till deltagarna. När firandet var slut samlades familjen framför altaret på verandan och pratade.⁹⁶

94 Eriksson, *Fältarbetsdagbok*, 18.

95 ”Primero orar y después la comedera!” Eriksson, *Fältstudiedagbok*, 18.

96 Eriksson, *Fältstudiedagbok*, 18.

4.2. "La Virgen de Concepción sätter hela världen i rörelse". - Analys av Maria vid firande.

Denna första del av analysen fokuserar på för intervjupersonerna viktiga områden vid firandet. Inledningsvis analyseras den sammanhållning som förberedelser och firande skapar, samt de känslor inför Maria som intervjupersonerna beskriver. Vidare utreds intervjupersonernas definitioner av den obefläckade avlelsen, slutligen utbildningars betydelse för firandet. Behandlingen av folklig religiositet och Maria i latinamerikansk feministisk befrielseologi som presenterats ovan tillämpas i analysen.

4.2.1. "Om vi alla är samlade känner hon [Maria] sig glad för det finns harmoni." - Överflöd, sammanhållning och ekonomi.

I detta avsnitt behandlas koncepten överflöd, sammanhållning och ekonomi. Ifråga om dessa koncept framträder flera av de kännetecken som Aquino kopplar till kvinnlig folklig religiositet. Baserat på Ekern och Báez-Jorge främjas tolkningen att firandet innebär en upphöjning av vardagen och samtidigt en stunds paus från den. Johnson menar att fest i folklig religiositet inte innebär en strukturell förändring vilket uppfattas vara fallet vid *la Purísima*.

Det fokus som läggs på praktiska detaljer inför och under firandet är utmärkande. Det ger glädje i form av sammanhållning men också bekymmer på grund av utgifter. Ruth berättar hur familjen hjälps åt:

...När vi ska göra paketen hjälps vi alla åt. Så här arbetar vi alla, alla är vi *marianos* i familjen. För någon har med sockerrör, citron, apelsiner. Vi jobbar alla här hemma och när vi förpackar lägger någon i godis, någon annan något annat och så vidare. Andra förvarar och vi har en bestämd plats där vi ska lägga allt för att det ska bli lättare att dela ut. Likadant med drickan, någon gör drickan och några andra gör i ordning påsarna för att förpacka dem. Så här görs allt tillsammans.⁹⁷

97 "...Para hacer los paquetes todos los hacemos. Entonces aquí todos trabajamos, que aquí todos somos *marianos* toda la familia. Porque uno trae la caña, los limones, las naranjas. Todos aquí trabajamos y al empacar uno hecha la cajeta y otra cosa y vamos así. Y otros a guardar y ya tenemos el lugar donde lo vamos a poner para tener lo más facil en donde repartir. El fresco también igual, se hace el fresco y otros ya están haciendo las bolsitas para empacarlos y así. Entonces aquí todo es en conjunto." Intervju med Rut, 2012-12-21, 5. Mariano: en person som är tillgiven Maria och ger henne stor betydelse.

Förberedelserna inför firandet utgör ett gemensamt arbete vilket gläder Ruth. Det är utmärkande även vid firandet så som Hellen betonar. Särskilt viktigt var förhållandet till Hellens man som hon beskriver under intervjun ofta är borta i sitt arbete. Hon berättar också om sin önskan att gifta sig i kyrkan vilket hennes man inte vill.⁹⁸ Hon lyfter fram att han var med vid firandet:

Och förra året vid det här datumet tror jag att han lämnade mig ensam, han gick hemifrån. Han gick ut och försvann men inte nu. Han stannade hos mig och höll mig sällskap. Barnen sprang iväg ibland och han stannade hos mig och höll mig sällskap. Så vi var här. När klockan nästan hade blivit nio kom det inte någon mer. Då ville alla hem till sitt. Men det kändes bra för han fanns här vid min sida.⁹⁹

Utöver att firandet för intervjupersonerna innebär gemenskap mellan familjemedlemmarna utgör det också en sammanhållning med tidigare generationer. Esther berättar: ”Hon [vår mamma] bad oss, det första var att vi alltid skulle fira för *la Virgen* förenade oss alltid. För vi hjälpte till allesammans och vi firade henne. En person köper en sak, en annan köper något annat.”¹⁰⁰ En stor anledning till att Esther firar *la Purísima* är att hennes mamma bad sina barn om det innan hon gick bort. Det har alltid enat dem som familj. Firandet i form av en familjetradition nämns även av bland annat Ruth, Johana, Karla, Judith och Hellen.¹⁰¹ Genom firandet upprätthålls en familjs sammanhållning från tidigare generationer och förs vidare till de framtida.

För att ha råd med firandet sparar intervjupersonerna ofta länge. Ana betonar hur svårt det är att få ihop pengar: ”Vi gör oss av med allt för att köpa, även om vi får börja om igen och jobba.”¹⁰² och Johana berättar att hennes dotter gav henne pengar: ”Av vad folk ger för att hjälpa henne, hennes man som skickar till henne, gav hon till mig för att vi skulle ropa till *la*

98 Intervju med Hellen, 2012-12-09, 25-26.

99 ”Y el año pasado para esta misma fecha creo que me dejó sola, él se fue. Salió y se fue y ahora no. Él se quedó conmigo allá acompañandome. Los niños salían ratos y él se quedó conmigo acompañandome. Entonces estuvimos aquí. Ya cuando pasa de como a las nueve ya casi, ya no venía nadie. Ya todos estaban buscando su casa entonces ya. Pero ya, me sentí bien porque él estuvo allí al lado mio.” Intervju med Hellen, 2012-12-09, 26-27.

100 ”Nos pidió [nuestra madre], lo primero fue que siempre celebráramos porque la Virgen siempre nos unía. Porque entre todos poníamos y la celebrábamos, uno compra una cosa, otro otra.” Intervju med Esther, 2012-12-17, 1. *Virgen*: betyder jungfru. Det används ofta som egennamn på Maria.

101 Se Intervju med Ruth, 2012-12-21, 4, Intervju med Johana, 2012-12-10, 13, Intervju med Karla, 2012-12-09, 10, Intervju med Judith, 2012-12-26, 8-9, Intervju med Hellen, 2012-12-09, 13.

102 ”Nos despojamos para comprar, aunque quedemos otra vez trabajando.” Intervju med Ana, 2012-12-10, 8.

Virgen. Och jag menar, varifrån kommer den styrkan? Från tron som man har.”¹⁰³ Mirna fick pengar av sina grannar inför firandet och blev överväldigad över hur mycket som samlats in: ”*Señora*, du gav mig så mycket åt dig själv!”¹⁰⁴ Julia hade svårt att få ihop pengar inför det senaste firandet och bad Maria om hjälp: ”Ge mig pengar så att jag kan göra det!”¹⁰⁵ I intervjupersonernas betoning på den ekonomiska ansträngningen som firandet innebär märks en övertygelse att Maria är givaren av pengarna samt en vilja att prioritera firandet trots ekonomiska svårigheter.

Att ha pengar för firandet är en förutsättning för att kunna dela med sig vilket betonas av Karla: ”Det är ett sätt att dela med sig. Och eftersom Maria snabbt gav sig av till sin kusin Elisabeth för att dela hennes arbete, att hon ska känna att i hennes namn, att på hennes födelsedag delar vi med oss av något.”¹⁰⁶ Karla beskriver utdelandet av mat och godis i samband med firandet medan Julia istället berättar om Marias närvaro: ”För jag känner att hon är med oss och om vi alla är samlade känner hon sig glad för det finns harmoni, en kärlek för att dela med sig.”¹⁰⁷ Maria blir glad av givmildhet vilket för Julia hör ihop med att vara tillsammans.

Intervjupersonerna värderar sammanhållning och möjligheten att dela med sig. Att ge mat eller godis till deltagarna är ett viktigt inslag i firandet. Detta återfinns i Aquinos betoning på hur kvinnlig folklig religiositet kännetecknas av relationer, harmoni och en dröm om överflöd.¹⁰⁸ Sammanhållningen som råder bidrar till en stunds harmoni och man hjälps åt att förbereda det överflöd man drömmer om.

103 ”De lo que la gente le da y ayudan, su marido que le manda, ella me dio para que gritara la Virgen. Y yo digo, de donde viene esa fortaleza? De la fe que uno tiene.” Intervju med Johana 2012-12-10, 5. Se även intervju med Hellen, 2012-12-09, 16, Intervju med Esther, 2012-12-17, 2, 7, Intervju med Ruth, 2012-12-21, 7-8.

104 ”*Señora*, me distes tanto para vos misma!” Intervju med Mirna, 2013-12-19, 13. *Señora*: är en gift kvinna alternativt en äldre kvinna oavsett om hon är gift eller inte. Det används också ofta av barn för att tilltala sin mamma eller mormor.

105 ”*Dame dinero para hacerlo!*” Intervju med Julia, 2013-01-08, 4.

106 ”Es una forma de compartir, y como María se fue rápidamente donde su prima Isabel a compartir su trabajo, que ella sienta que en nombre de ella, que en el cumpleaños de ella estamos compartiendo algo.” Intervju med Karla, 2012-12-09, 7.

107 ”Porque yo siento que ella está con todos nosotros y si todos estamos reunidos ella se siente feliz porque hay armonía, un amor para compartir.” Intervju med Julia, 2013-01-08, 5 Se även Intervju med Ana, 2012-12-10, 8, Intervju med Ruth, 2012-12-21, 6, Intervju med Judith, 2012-12-26, 8.

108 Aquino, *Our Cry*, 180.

Förberedelser och firande bidrar till sammanhållning och harmoni. Det verkar dock inte främja en långsiktig harmoni ifråga om vardagens åtskillnad mellan könen. Det relaterar till hur kvinnors religiositet inbegriper en bekräftelse av samhällets koder för relationer.¹⁰⁹ I detta fall handlar det om machismo som beskrivits ovan. Den gemenskap som intervjupersonerna skildrar vid förberedelserna är ofta inte representativ för det vardagliga livet där kvinnan har ansvar. Att hjälpa varandra vid ekonomiska svårigheter garanterar överlevnad men främjar inte harmoni om det innebär att en person försörjer många. Avsaknad av gemensamt arbete mellan könen i vardagen samt bristen på värdering av det liv som en mamma skapar åt sig och sina barn är en möjlig anledning till varför förberedelserna och firandet ger intervjupersonerna stor glädje. Betoning på en närhet till vardagen görs av Báez-Jorge¹¹⁰, Aquino¹¹¹ samt Ekern. Han menar att firandet symboliserar vardagen som utgörs av en ensam mamma och hennes barn.¹¹² Sammanhållningen kring hemmet och de sysslor som sker när man firar Maria kan då innebära dels en paus från vardagens förhållanden mellan könen men samtidigt en upphöjning av vardagen där en mamma står i centrum. Möjligen bidrar detta till en bekräftelse av vad som annars sker. Alla hjälps åt för en stund men hemmets roller förändras inte.

Firandet verkar främja en långsiktig sammanhållning över generationsgränser då intervjupersonerna ser det som en familjetradition. Detta kan relateras till Aquino som menar att firanden är viktiga för att hålla samman dåtid, nutid och framtid samt att det ofta är kvinnor som för vidare värderingar för att upprätthålla en kulturell identitet.¹¹³ Detta kan märkas i firandet då det alltid betraktas som kvinnans. Det är familjens mamma som för traditionen vidare. Under förberedelserna hjälper medlemmar av båda könen ofta till men det är kvinnan som tar initiativ och bär ansvaret. Huruvida kvinnors historiska erfarenheter uppmärksammas i firandet, vilket Aquino menar sällan sker¹¹⁴, är svårt att avgöra. Möjligen sker detta i den utsträckning att man vid förberedelser och firande tänker på hur man som familj alltid har firat *la Purísima* och de skilda förhållanden under vilka det har skett.

Flera intervjupersoner ser Maria som givaren av de pengar man använder för att fira. Det

109 Ibid, 180.

110 Báez-Jorge, *La Parentela.*, 158.

111 Aquino, *Our Cry.*, 180.

112 Ekern, *La Purísima.*, 365-366.

113 Aquino, *Our Cry.*, 180-181.

114 Ibid, 181.

innebär möjligen att också Maria drömmer om överflöd och solidaritet. Är det Maria som firas eller legitimerar hon en längtan efter att skapa ett utrymme där överflöd och gemenskap får råda? Vem blir gladast över överflödet, Maria eller de som firar?

Johnson betonar hur festen innebär ett tillfälle att få tacka för livet utan en strukturell förändring som mål.¹¹⁵ Det är således inte nödvändigtvis ett långsiktigt överflöd eller förändrad familjesituation som är målet, snarare ett tack för den glädje som Maria ger. Detta är dock motsägelsefullt. Maria blir glad över harmonin och ger pengar, men vill hon inte att harmoni alltid ska råda? Är en dag tillräckligt? Borde inte betoningen ligga på en förbättring av livet i allmänhet och som nämns ovan, att främja jämlika förhållanden mellan könen? Möjligen återfinns en identifikation mellan intervjupersonerna och Maria i betoningen på en stunds överflöd och den lilla skillnad som det kan utgöra. De vet vad fattigdom och vardagens slit innebär. Idealtillståndet är inte realistiskt och man behöver få fira någon gång. Det är för både Maria och intervjupersonerna möjligt att glädja sig trots avsaknad av förändring i vardagen. Detta lyfts fram av Moody som menar att Gud ser behovet av att fira.¹¹⁶ Intervjupersonernas Maria skiljer sig från den bild Aquino samt Gebara och Bingemer vill främja; en profet som kritiserar orättvisa system.¹¹⁷

Sammanfattningsvis kan konstateras att förberedelser och firande bidrar till en långsiktig sammanhållning över generationsgränser men inte ekonomiskt eller mellan könen i vardagen. Maria betraktas som givaren av de pengar som spenderas och tydliggör därigenom att hon vill främja firandet. Firandet av *la Purísima* har inte en strukturell förändring som mål. Den lilla skillnad som firandet gör under en stund är en realistisk paus från vardagens brist. Att både Maria och intervjupersonerna finner detta värdefullt tyder på en identifikation mellan dem.

4.2.2. "Hon säger: Med vilken kärlek de gör detta!" - Kärlek.

Analysen fortsätter här behandlingen av ovan nämnda koncept och integrerar det med konceptet kärlek; här riktad mot Maria. Den av Aquino uppmärksammade kvinnliga folkliga

115 Johnson, *Quest.*, 148.

116 Moody, *Women.*, 66-68.

117 Aquino, *Our Cry.*, 73-74. Gebara & Bingemer, *Mary.*, 69-70.

religiositeten blir åter aktuell och likt ovan återfinns en tonvikt på harmoni och relationer. Johnson menar att det som är vackert inte utesluter vardagens slit vilket överensstämmer med intervjupersonernas skildringar.

I förberedelser och firande är det för flera intervjupersoner viktigt att visa Maria kärlek. Ruth beskriver detta: ”Ja, om man inte känner kärlek hur ska man då kunna? Jag älskar Maria och Jesus och hon är som en mamma. Och jag visar den kärleken när jag firar *la Purísima*, och dekorerar. Där visar jag henne min kärlek och om jag inte känner kärlek kan jag inte ge.”¹¹⁸ Att dekorera och göra fint för Maria är också viktigt för Hellen: ”...Ja, jag gjorde i ordning det [altaret] för jag känner att även om det är en bild så ser hon [Maria] mig. Hon säger: *Med vilken kärlek de gör detta!*”¹¹⁹ Hellen känner att Maria ser henne när hon dekorerar altaret till henne och därigenom förstår kärleken hon känner. Hellen nämner också det hårda arbete som förberedelserna innebar, vilket kan noteras hos Ana ovan, och att hon framförallt gör det av kärlek till Maria: ”...för jag gör det av kärlek till henne [Maria], inte för att andra ska se mig. Utan jag ville ge det, jag ville ge för det kändes rätt. Även om jag arbetade och arbetade så var det för att jag ville ge det till dem som kom för att ropa till henne här hemma hos mig.”¹²⁰

När Esther beskriver firandet av *la Novena* är det tydligt att det finns plats för många olika känslor; sorg blandas med glädje:

Min mamma hade varit död ett år och jag gick alltid till den processionen med henne. Den gången minns jag att jag satt och väntade på att hon [*la Virgen*] skulle gå förbi och jag bad henne att hon skulle be förbön till sin son och att hon skulle ge mig styrka och jag tittar på henne. När jag såg hennes ansikte av smärta, jag vet inte, jag såg något av sorg i hennes ansikte. Jag såg hur *la Virgen* led när de dödade hennes son, hur de torterade honom. Att bara ha en mamma är fint och att man tycker om henne och andra som inte har någon mamma känner den kärleken till henne och oavsett om det är någon av de andra *Virgenes*. Se på det ansiktet, och *la Virgen de Concepción* sätter hela världen i rörelse och det är en glädje. Med *la Purísima* när man sjunger, ber, även om man ropar. Till och med de minsta barnen går med sina väskor. Det är det vackraste vi har, *la Virgen María*. Det är den finaste gåvan Jesus gav oss. Att dela med sig, det vill säga, hon ger kärleken från sig själv som mamma inte bara till Jesus utan till oss alla, till världen, för

118 ”Bueno, ¿si uno no tiene amor como va a poder? Yo amo a María y a Jesús, y ella es como una madre. Y como demuestro ese amor celebrando la Purísima estar decorando. Ahí le demuestro mi amor, y si yo no tengo amor no puedo dar.” Intervju med Rut, 2012-12-21, 6.

119 ”...Sí, yo lo arreglé [el altar] porque yo siento que aunque eso sea un imagen pero ella [María] me está viendo. Y ella dice que *Con qué amor hacen esto!*”. Intervju med Hellen, 2012-12-09, 15.

120 ”...porque lo estoy haciendo por amor a ella [Maria], no porque me vean. Sino lo que yo quería repartir, lo quería repartir porque a mi me nacía. Aunque yo trabajaba y trabajaba era porque yo quería ofrecerle eso a las personas que vinieran a pegarle gritos aquí a mi casa.” Intervju med Hellen, 2012-12-09, 21. Se även Intervju med Ana, 2012-12-10, 8.

Maria är allas.¹²¹

Esther betraktar Maria i processionen under en av dagarna av *la Novena* och ser framförallt hennes lidande men också kärleken för Maria i avsaknaden av en mamma. Tydligt är att firandet rymmer många känslor, både hennes och Marias. Maria som lider och hon själv som sörjer sin döda mamma, mamman man älskar och som älskar tillbaka; Maria som tillhör alla. Att det heliga och det vackra återfinns nära bekymmer och sorg blir här tydligt. Det stämmer överens med Johnsons betoning på hur vardagens kamp inte utesluts av det vackra.¹²²

Den harmoni som Aquino nämner tar sig, utöver sammanhållning, uttryck i den kärlek intervjupersonerna vill visa Maria. Esther och Ruth understryker att det innebär att fira deras mamma. Det kärleksfulla förhållande som råder mellan intervjupersonerna och Maria är viktigt i firandet, och Maria ser och uppmärksammar deras arbete. Som nämnts ovan är detta möjligen extra viktigt då kvinnans ansträngning sällan observeras. Utifrån frågan ovan om huruvida Maria firas eller om hon ger förutsättning för och godkänner en stund av överflöd kan här konstateras att det ena inte utesluter det andra. Kärleken till Maria främjar firandet och en stunds harmoni, men om det är så att firandet inte utgör ett frö till förändring, är då den kärlek till Maria som driver intervjupersonerna att fira henne önskvärd utifrån den feministiska befrielse-teologin? Maria har rollen av en mamma i firandet, vilket, som analysens andra del behandlar, är Marias mest framträdande egenskap för intervjupersonerna. Möjligen bidrar Marias moderskap till den bekräftelse av vardagen som diskuterats i föregående avsnitt. Denna diskussion behandlas närmare i de följande två avsnitten samt i analysens andra del.

I detta avsnitt har kärleken till Maria som intervjupersonerna känner inför och under firandet

121 "Mi mama tenía un año de fallecida y yo siempre iba a esa procesión con ella. Esa vez recuerdo que yo estoy sentada esperando porque ella iba pasando y yo le pedía que intercediera ante su hijo y que me diera fortaleza y la quedo viendo. Cuando veo su rostro de dolor, no sé, mire en su rostro como tristeza. Veía cuanto sufría la Virgen cuando mataron a su hijo, como lo torturaron. Solo tener una madre es bonito y que la quiera, y otros que no tienen madre sienten ese amor hacia ella e independientemente que sea cualquiera de las otras Vírgenes. Y yo digo mire ese rostro, y la Virgen de Concepción pues mueve al mundo y a todo el mundo y es una alegría. De la Purísima de ir cantando, rezando, aunque sea gritando. Hasta los niños chiquitos caminan con sus mochillas. Pues, mire que es lo más lindo que tenemos, la Virgen María. Es el mejor regalo que nos dio Jesús. Compartir, es decir, ella comparte ese cariño de madre no solo a su hijo, sino a todos nosotros, al mundo pues, porque María es de todos". Intervju med Esther, 2012-12-17, 5. La Virgen de Concepción: är Jungfrun av avlelsen. Det är ett annat sätt att namnge *la Inmaculada Concepción de María*.

122 Johnson, *Quest.*, 147.

behandlats. Tydligt är att det finns plats både för glädje och sorg i firandet, de utesluter inte varandra. Den Maria som firas är en modersfigur och denna egenskap kan bidra till en upphöjning av vardagen. Då firandet inte bidrar till en förändring i vardagens förhållanden uppkommer frågan om den kärlek intervjupersonerna känner inför Maria är önskvärd utifrån en feministisk befrielseologisk synpunkt.

4.2.3. "Hon är ren, som man säger utan fläckar. Inte som oss, hon var unik." - Den obefläckade avlelsen.

Här analyseras konceptet om den obefläckade avlelsen och vad denna innebär för intervjupersonerna. Báez-Jorges samt Gebara och Bingemers definition av folklig religiositet som frångående av den officiella dogmatiken tillämpas i analysen. Även Ekerens undersökning av firandet är aktuell, särskilt hans behandling av bilden av Maria i firandet.

Vid diskussionen om *La Inmaculada Concepción de María* framträder en stor mångfald. Johana säger: "Avlelsen är det att hon avlade sin son."¹²³ Johanas tolkning av den obefläckade avlelsen är att det är avlelsen av Jesus som behandlas. Julia gör en annan tolkning: "Det är något som vi inte kan efterlikna, något som Gud ville ha på det sättet, att hon skulle bli Jesus mamma. Hon är ren, som man säger utan fläckar. Inte som oss, hon var unik."¹²⁴ Julia koncentrerar sig på Marias renhet, att hon är undantagen de fläckar som kommer av synden och således unik. Karla ger uttryck för liknande tankar: "Ja, på grund av den Helige Andens verk, utan fläckar, utan synd och det är det som vi är i nu, Marias avlelse."¹²⁵ Karla menar att Marias syndfrihet är ett verk av den Helige Ande. Dock kan i hennes resonemang märkas en dubbeltydighet: "I nästan alla hem det här året firades *el Novenario* och det firas av den anledningen, för man firar henne för att hon är Guds mamma, för att hon är en kvinna med tro. Vi är inte säkra men det sägs att det var runt den här tiden som hon avlade Jesus, det är som, som att vi firar den stora segern av avlelsen av Guds son som kom till den här världen

123 "Concepción para es eso de concebir a su hijo." Intervju med Johana, 2012-12-10, 14.

124 "Es algo que no podemos igualar, algo que Dios así quiso, que fuera la madre de Jesús, es pura como se dice sin manchas. No como nosotros, ella fue única." Intervju med Julia, 2012-01-08, 6. Se även Intervju med Rut, 2012-12-21, 6, Intervju med Ana, 2012-12-10, 9.

125 "Sí, por obra del Espíritu Santo, sin manchas, sin pecado y eso es lo que estamos ahorita la concepción de María." Intervju med Karla, 2012-12-09, 9. Se även Intervju med Hellen, 2012-12-09, 20.

för att rädda oss.”¹²⁶ Ena stunden förklaras avlelsen som Marias, och i nästa är det Jesus avlelse som är anledning till firandet tillsammans med Marias egenskap av att vara en kvinna med tro. Judiths tolkning av firandet av *la Purísima* går i linje med betoningen på Marias egenskaper: “För mig är det ett hedrande av kvinnan. För mig är det hedrandet av en kvinna. Det är att fira den kvinnans egenskaper.”¹²⁷ Både Karla och Judith fokuserar på att fira Marias egenskaper och Judith fokuserar på hedrandet av kvinnan i allmänhet.

Firandet av dogmen om den obefläckade avlelsen sker enligt katolska kyrkan den åttonde december¹²⁸ vilket är det centrala datumet i Nicaragua. Dock sker bland flera av intervjupersonerna en förväxling med Marias himmelfärd som firas den 15 augusti. Ana säger:

Vem orsakar så mycket glädje? Maria den avlade. Ja, upptagandet av Maria är när hon lämnar jorden med kropp och själ. Det som Guds ord säger att han tog henne med i kropp och själ och glädjen som blev kvar den dagen som en Marias födelsedag, som att Maria fyller år. Och vi gör detta varje år, varje år./---/ Som en födelsedag som vi firar åt Maria. Som när man säger *Hon fyller femton år, vi ordnar en fest!* Och varje år ordnar vi fest åt henne, har du inte hört när raketerna smäller?¹²⁹

Ana börjar prata om den obefläckade avlelsen men byter sedan över till att prata om Marias himmelfärd som orsak till firandet. I Nicaragua, och särskilt i området kring León där Ana bor, firas Marias himmelfärd under namnet “*la Gritería Chiquita*” (*Det lilla skriket*).¹³⁰

Gebara och Bingemer menar att officiell dogmatik inte ifrågasätts inom folklig religiositet men att en subjektiv variant av dessa tillämpas.¹³¹ Detta betonas även av Báez-Jorge som menar att det är kännetecknande för folklig religiositet att öppet eller inofficiellt frångå den

126 ”Mire casi todos los hogares en este año se le hace el Novenario y se celebra por eso porque se le está alabando por ser la madre de Dios, por ser la mujer de fe, no estamos seguros pero se dice que en este tiempo ella concibió a Jesús, es algo, como que estamos celebrando la gran victoria de la concebida del hijo de Dios que vino a este mundo a salvarnos.” Intervju med Karla, 2012-12-09, 8.

127 ”Para mí es el homenaje a la mujer. Para mí es el homenaje a una mujer. Es celebrar las cualidades de esa mujer”. Intervju med Judith, 2012-12-26, 7.

128 Boss, *The Development.*, 208.

129 ”Quién causa tanta alegría? La Concepción de María. Bueno la ascensión de María es cuando ella sale en cuerpo y alma. Lo que dice la palabra de Dios que él se la llevó en cuerpo y alma y la alegría que quedó ese día como un cumpleaños de María, como que cumple años María. Y eso es todos los años que hacemos eso, todos los años./---/ Como un cumpleaños que se hace a María. Como quien va a decir *Va a cumplir quince años, ¡vamos a hacerle una fiesta!* Y todos los años le hacemos fiestas, ¿no oye esa tirason de cohetes?” Intervju med Ana, 2012-12-10, 8. Se även Intervju med Rut, 2012-12-21, 6-7.

130 Ekern, *La Purísima.*, 364.

131 Gebara & Bingemer, *Mary.*, 122.

officiella religiositeten.¹³² Ekerns betoning på att Maria betraktas som den mest perfekta mamman är också relevant. Hon finns alltid på plats för att hjälpa och hon saknar synd. Han menar att denna renhet kan eftersträvas av en vanlig kvinna i moderskapet.¹³³ När intervjupersonerna pratar om *la Inmaculada Concepción de María* uppkommer olika förklaringar, alltifrån att Maria är fri från synd, att hon hade en stark tro, till att Maria blir upptagen till himlen. Resonemangen om vad den obefläckade avlelsen innebär och varför den firas kan jämföras med dess dogmatiska innebörd. Att avlelsen är obefläckad innebär att Maria aldrig hade del av arvsynden vilket har behandlats utifrån Boss ovan. Intervjupersonernas tolkningar av *la Inmaculada Concepción* innebär i vissa fall uttalanden i enlighet med dogmens innebörd och avviker i andra fall vilket stämmer överens med Gebara och Bingemers samt Báez-Jorges syn. Intervjupersonens tolkning av den obefläckade avlelsen utgör en del av firandet. Glädje över sammanhållning och kärlek till Maria verkar dock viktigast.

En gemensam nämnare för de tolkningar som intervjupersonerna gör är dock att Maria är speciell och inte som andra kvinnor. Ekerns tolkning om en eftersträvan av den renhet Maria innehar kan sammankopplas med hur Maria på olika sätt är en modell för moderskapet. Detta behandlas närmare i analysens andra del.

Sammanfattningsvis kan sägas att analysen visar på en stor variation mellan intervjupersonerna ifråga om definitionen av den obefläckade avlelsen. Gemensamt mellan intervjupersonernas tolkningar av den obefläckade avlelsen är dock att Maria på olika sätt betraktas som speciell, unik. Förståelsen av dogmen är inte avgörande för firandet. Den tolkning som görs är en komponent vid sidan av att visa Maria och varandra kärlek.

4.2.4. "Det är som ett foto som vi har där av Guds mamma." - Avbildning.

I analysen av konceptet avbild tillämpas Báez-Jorges behandling av betydelsen av avbildningar i folklig religiositet i Latinamerika samt Gebara och Bingemers betoning på

132 Báez-Jorge, *La Parentela.*, 48.

133 Ekern, *La Purísima.*, 366-367.

Marias roll i folklig religiositet.

I nicaraguanska hem finns avbildningar¹³⁴ av Maria överallt och dessa har stor betydelse för intervjupersonerna i firandet. Flera intervjupersoner ser firandet som en chans att fira sin staty av Maria och flera gånger jämförs den med ett foto på en familjemedlem. Johana säger: "För vi har var och en varsin avbild. En del av oss har den, andra köper den, andra får den i present."¹³⁵ Johana menar att *la Purísima* firas då alla har varsin avbildning av Maria i sitt hem. Hellen förklaring liknar Johanas:

Jag firar den, alltså, jag firar den här i mitt hem sedan. Förra året vid den här tiden gav de mig avbilden. Jag hade ingen. De gav den till mig, ungefär den femte gav de mig en liten som jag har där. Såhär, en liten. Man hade lovat mig en sedan innan. Hon sa till mig *Kommer du att fira den? Om jag får den i present firar jag den* sa jag till henne. Så jag började köpa lite småsaker och jag samlade på mig karameller och småsaker. *Om jag får den i present firar jag den* sa jag till henne. För jag har velat men jag kan inte fira den för jag har ingen och det sägs mig att jag ska få den i present. *Då ska jag ge den till dig i present. Gör dig redo* sa hon till mig.¹³⁶

För Hellen är det ett krav att ha en avbildning av Maria för att fira. Hon samlade på sig godis och småsaker medan hon väntade på att få den i present. Kopplad till diskussionen om firande av en avbildning är Karlas jämförelse med ett foto: "Jag känner mig så glad, även om jag vet att den som är där inte är hon så känner jag att Guds mamma ser på oss från himlen. Det är som ett foto som vi har där av Guds mamma. Och jag känner mig väldigt glad och lycklig över att fira altaret, att vara där och fira avlelsen av Guds mamma."¹³⁷ Möjligen kan Maria i denna jämförelse liknas vid vem som helst som man har ett foto på. Denna innebörd stärks av Judith som presenterar liknande tankar: "När jag vill minnas någon varför har jag ett foto? För de personerna som jag har på korten gör mig glada. De är, alltså, de betyder något för mig. De

134 Ordet Imagen som många av intervjupersonerna använder översätts med avbild/avbildning. Ibland innebär imagen en Mariastaty och ibland menas en bild av Maria på en plansch. Ordet kan också ha innebörden av en sinnebild eller uppfattning.

135 "Porque cada uno tenemos la Imagen. Unas las tenemos, otras la compran, otras se las regalan." Intervju med Johana, 2012-12-10, 14.

136 "Yo la celebro, o sea, yo la celebro aquí en mi casa hasta. El año pasado para este tiempo a mi me regalaron la imagen. Yo no tenía. Me regalaron, como el cinco me regalaron una chiquita que tengo allí. Así, una chiquitita. A mi me habían prometido más antes. Me dijo *Lo va a poner? Si me la regalan yo la pongo* le dije yo. Entonces yo fui comprando unas cositas y allí iba teniendo caramelos y unas cositas así. *Si me la regalan yo la pongo* le digo yo. Porque yo la he querido tener pero no la puedo poner porque no tengo y dicen que me la regalan. *Aa, entonces te la voy a regalar. Alistate* me dijo." Intervju med Hellen, 2012-12-09, 14.

137 "Alegrísimo me siento, aunque sé que la que está ahí no es ella siento que desde el cielo nos está mirando la madre de Dios. Es como la foto que tenemos ahí de la madre de Dios. Pues yo me siento muy alegre, muy gozosa de celebrar el altar de estar ahí y celebrar la concepción de la madre de Dios." Intervju med Karla, 2012-12-09, 9.

ger mig något i mitt liv. Där händer samma sak. Samma sak händer vid firandet av *la Purísima*.¹³⁸

Intervjupersonernas betoning på avbildningar behandlas av Báez-Jorge som betonar Mariaavbildningars betydelse för folketro i Latinamerika. Genom att betrakta avbildningen som del av det heliga frångår den sin representativa roll.¹³⁹ Dorado menar att det skapas en relation mellan avbildningen och den religiösa människan som kan liknas vid en relation mellan människor.¹⁴⁰ Relevant här är även Gebara och Bingemers betoning på hur kontakten med Maria är mer direkt än representativ när levnadsförhållandena är hårda.¹⁴¹ Intervjupersonernas syn på avbildningen kan tolkas som ett förhållande mellan de två parterna. Hellen längtade efter att fira Maria, men hon hade ingen avbildning. Johana menar att varje hem har sin egen avbildning som man firar. Detta tillsammans med Judiths relaterande av Marias avbildning till kort på familjemedlemmar främjar tolkningen av firande av en familjemedlem, en mamma. Att inte ha en avbild verkar dock inte utgöra ett hinder till att ha en relation till Maria. De känslor som man känner för henne, relationen som man har, appliceras istället på avbildningen. Att man liknar en avbildning av Maria vid ett foto på en familjemedlem visar på en närhet värd att uppmärksamma. Maria är en del av familjen vilket visar på hennes närvaro i vardagen. Är en annan bild av Maria än den av henne som en perfekt mamma möjlig att erbjuda en sådan närhet och kärlek?

Utifrån detta avsnitts analys kan konstateras att avbildningen av Maria är mycket viktig i firandet och har en central roll. Intervjupersonerna betraktar en avbildning i det närmaste som ett foto av en familjemedlem. Avbildningen främjar tolkningen av att det mellan intervjupersonerna och Maria finns en nära, direkt relation. Detta leder till frågan om en bild av Maria som inte bygger på hennes perfekta moderskap är möjlig att ge en relation som innehåller lika mycket kärlek?

138 "Cuando quiero recordar a alguien, ¿porqué tengo allí esa foto? Porque esas personas que tengo en las fotos son gratificantes a mi vista. Son, o sea, significan algo para mi. Generan algo en mi vida. Igual pasa allí. Igual pasa con la celebración de la Purísima". Intervju med Judith, 2012-12-26, 7.

139 Báez-Jorge, *La Parentela.*, 173.

140 Dorado, *De María.*, 83. Citerad i Báez-Jorge, *La Parentela.*, 173-174.

141 Gebara & Bingemer, *Mary.*, 126.

4.3. "Maria är allt för mig." - Analys av Maria i vardagen.

I denna andra del analyseras de egenskaper hos Maria som intervjupersonerna förknippar med hennes ingripande i deras liv och vardag. Maria är viktig framförallt som mamma. Hon är en kvinna med tro som har genomgått lidande i sin roll. Hos två av intervjupersonerna märks en bild av Maria som kvinna som inte nödvändigtvis relateras till hennes moderskap och en av dem understryker Marias vrede. I denna del av analysen integreras relevanta delar av den första delen av analysen för att ge en holistisk bild och koppla samman vardagens Maria med bilden som framträder i firandet.

4.3.1. "Jag tror att liksom mammans kärlek, att söka efter den i henne." - Maria som mamma.

I detta avsnitt analyseras konceptet av Maria som mamma. Báez-Jorges samt Aquinos syn på folklig religiositet som centrerad kring vardagen blir här tydlig samt Gebara och Bingemers betoning på hur Maria i folklig religiositet antar rollen av en mamma. Vuola menar att det inte innebär ett problem att både se Maria som någon att identifiera sig med samt någon som är annorlunda, vilket också behandlas.

Marias moderskap är centralt för alla intervjupersoner. Ana menar att Maria blev människornas mamma då hon gavs åt Johannes¹⁴² och menar att Maria hjälper henne genom livet, bland annat genom att ge henne mark för att bygga ett hem: "Vackra *Virgencita*. Ge mig en liten bit mark att köpa och bygga huset till mina barn. Jag ber dig inte om tio *manzanas*, nej, bara där jag kan bygga huset åt mina barn så att ingen kan slänga ut dem."¹⁴³ Ana har ensam haft huvudansvaret för sina barn. Det påverkar vad hon ber Maria om, i det här fallet hjälp att ge sina barn ett hem. Det är tydligt hos Ana liksom hos alla intervjupersoner att Maria är en hjälp i vardagen och i krissituationer. Att be Maria om materiell hjälp är vanligt.

142 Intervju med Ana, 2012-12-10, 3. Se även Intervju med Hellen, 2012-12-09, 3-4, 6.

143 "Virgencita linda, dame para comprar un toquito y hacerle la casita a mis hijos. Yo no te pido diez manzanas, no, sólo donde sembran la casa de mis hijos para que nadie me los saque." Intervju med Ana, 2012-12-10, 12. Virgencita: betyder *Söta lilla Jungfru*. Tillägg som *-cita/o* eller *-ita/o* görs ofta för att visa kärlek till personen man pratar till och signalera att man har ett nära förhållande till honom/henne. Manzana: är ett mått på mark. En manzana motsvarar drygt en och en halv hektar.

Mirna betonar genom samtalet Maria och Jesus samarbete:

”Alltsedan det ögonblick då hon accepterar honom skapas unionen mellan henne och hennes son./---/Gud Fader förenade dem. Och kan det inträffa en separation mellan henne och hennes son? Aldrig. Det kan aldrig ske en delning om de förenades av Gud Fader. Så vart ska vi fly? Direkt till henne eller direkt till Jesus. Och sätta på en sida Jesus och på den andra *La Virgen*”.¹⁴⁴

Bilden av unionen mellan de två återkommer under samtalet och hon refererar ofta till de båda i samma mening. När Mirnas son ska opereras beskriver hon för honom om unionen mellan de två för att ge honom trygghet. Jesus är då läkare och Maria sjuksköterska.¹⁴⁵ Den katolska traditionen av Maria som förebedjare åt sina barn inför Jesus kan skönjas hos Mirna i hennes tolkning av deras gemensamma arbete. Ingen arbetar mer än den andra, det gemensamma arbetet är avgörande och ger henne trygghet. Maria som förebedjare är tydligt hos flera andra intervjupersoner, bland annat Ruth och Esther.

Julias son läste vid universitetet i Rivas och blev hämtad från skolan i buss tillsammans med sina klasskamrater för att delta vid demonstrationer i Managua. Dessa blev våldsamma och visades på nyheterna.¹⁴⁶

Jag kände att mitt liv tog slut när jag tänkte på att någon kunde döda min son. Så den dagen, dagen för *Virgen de Guadalupe*. Jag gav honom till henne, och jag bad *Vackra Virgencita, hjälp mig vackra Virgencita. Ta hand om honom. Var hos honom och beskydda honom*. Och jag satte hela min tillit till *la Virgen*. Att hon skulle vara hans mamma i den stunden och att hon skulle ta honom bort från allt åt mig.¹⁴⁷

Julia vill beskydda sin son men när hon inte kan göra det själv lämnar hon över moderskapet till Maria. Hon verkar övertygad om att Maria alltid har förmågan att beskydda. Hon är på det sättet en trygghet och blir Julias bundsförvant.

144 ”Desde ese mismo momento que ella lo acepta está la unión de ella con su hijo. El Dios Padre los unió. ¿Y podrá haber una separación de ella con su hijo? Nunca. Nunca va a haber una separación si fue unión por Dios Padre. Entonces cómo vamos a huir nosotros? Directamente a ella o directamente a Jesús. Y hacer a un lado a Jesús y a un lado a la Virgen.” Intervju med Mirna, 2012-12-17.

145 Intervju med Mirna, 2012-12-17, 2.

146 Intervju med Julia, 2013-01-08, 2-3.

147 ”Yo sentía que mi vida se terminaba pensando que a mi hijo lo podían matar. Entonces ese día de la Virgen de Guadalupe. Y yo se lo di, y yo pedía *Virgencita linda, ayúdame, Virgencita linda que me lo cuides. Que me lo acompañes y me lo protejas*. Y puse una confianza única en la Virgen. Que fuera su madre en ese momento y que me lo apartara de todo.” Intervju med Julia, 2013-01-08, 3.

Även för Ruth är Maria en mamma och hennes bild liknar därmed de andra kvinnornas men hon tillägger också att Maria är hennes vän: ”Maria är min vän, Maria är allt, för jag kan prata med henne och hon medlar och Maria är allt för mig.”¹⁴⁸ Ruth har inga egna barn vilket möjligen påverkar att Maria för henne är en vän. Maria är en hjälp på flera sätt, hon är inte låst till att ta hand om barn.

Hellen är yngst av intervjupersonerna och har små barn. Det viktigt för henne att uppfostra sina barn till att visa ömhet och kärlek då detta saknades i hennes egen barndom. Då hennes mamma inte har visat henne kärlek vänder hon sig till Maria:

...Jag tror att liksom mammans kärlek, att söka efter den i henne. För, det är inte så att jag vill förneka min mamma och jag tackar Gud för den mamma han gav mig. Men jag hade önskat att min mamma vore annorlunda. Så, i bönerna där jag ber till henne. Jag ber till henne även om hon inte är närvarande här, ber jag henne om en kram i mitt hjärta. För det moderliga från min mamma. Det säger jag till henne att jag kommer inte ihåg att jag har fått det./---/Och jag känner med hon [min dotter] nu, att om vi till exempel går till kyrkan och prästen pratar, då kommer det spontant från henne ibland. Hon kommer och ger mig en kram. Då tar jag emot kramen från henne och jag ger henne en kram för att hon ska förstå att en mammas kärlek, jag tror att det är den största./---/Som jag säger, jag ber henne [Maria] om visdomen och ödmjukheten från en mamma som hon hade.¹⁴⁹

Intervjupersonernas bild av Maria som mamma är tydlig och för de av intervjupersonerna som är mammor är Maria viktig vid uppfostran och för att garantera barnens överlevnad. Detta sammanfaller med Gebara och Bingemers tonvikt på hur Maria i den folkliga religiositeten framförallt har rollen som mamma.¹⁵⁰ Maria är ständigt närvarande och finns alltid till hands i vardagen vilket som nämnts ovan Aquino och Báez-Jorge lyfter fram ifråga om den folkliga religiositeten. Att Marias roll som mamma är viktig är troligtvis en konsekvens av det nicaraguanska samhället där kvinnor ofta ensam får ta hand om sina barn utan hjälp från deras pappa, vilket tagits upp ovan. En djup identifikation med Maria är tydlig samtidigt som

148 ”María es mi amiga, María es todo, porque puedo hablar con ella y ella intercede y María es todo para mi.” Intervju med Ruth, 2012-12-21, 1.

149 ”...Creo que como el amor de la madre, como buscarlo en ella. Porque, o sea, no es que reniega a mi madre y le doy gracias a Dios por la que me dió, verdad. Pero yo hubiera querido que mi madre hubiese sido diferente. Entonces, yo en las oraciones que le pido a ella. Yo le pido a ella que aunque no esté ella aquí presente yo le pido un abrazo, en mi corazón verdad. Porque este, maternal de mi mamá. Le digo yo a ella, yo no recuerdo haberlo recibido./---/Y ahora yo siento que por ejemplo ella [mi hija] si vamos a la iglesia y el Padre dice entonces de ella nace a veces. Ella viene y me da un abrazo. Y entonces yo se lo aceptó y también le doy otro para que ella vaya entendiendo que el amor de madre, creo que es el que llena más./---/Como le digo yo, le pido esa sabiduría y esa humildad de madre que ella tuvo.” Intervju med Hellen, 2012-12-09, 21.

150 Gebara & Bingemer, *Mary.*, 124-125.

det är tydligt att Maria är den bästa mamman av alla och hon betraktas som en modell att följa.

Ifråga om betydelsen av den obefläckade avlelsen kan märkas en stor variation bland intervjupersonernas förklaringar. Dock finns en markering av att Maria är annorlunda vilket kan kopplas till Maria som mamma i vardagen. Hon betraktas av flera som unik och ren vilket för intervjupersonerna har olika innebörd. Hellen refererar till strofen ”full av nåd” från Ave Maria: ”I henne finns inte plats för synden. Hon är helt full [av nåd].”¹⁵¹ Mirna menar att renhet innebär att Maria är ödmjuk och har ett stort hjärta.¹⁵² Karla kopplar Marias renhet till att hon var en kvinna med stark tro¹⁵³ vilket som tas upp i nästa avsnitt är viktigt i hennes liv. I den mån Marias renhet betonas är det ifråga om Marias moderskap för att visa att hon är perfekt, speciell. Maria är ständigt närvarande och kan hjälpa till.

Ekerns betoning på Marias renhet aktualiseras åter. Det verkar möjligt att eftersträva Marias egenskaper till en viss grad men inte helt. Kombinationen av att Maria är perfekt och att hon samtidigt går att identifiera sig med är en kombination som inte verkar utgöra ett problem, snarare verkar det lättare att be Maria om hjälp om man vet att hon förstår bättre än någon annan. Detta överensstämmer med Vuolas betoning på att det inte utgör ett hinder för många kvinnor att Maria innehar båda dessa roller.¹⁵⁴

Den feministiska befrielsesteologin framhäver behovet av strukturell förändring.¹⁵⁵ Aquino samt Gebara och Bingemer lyfter fram Maria som talar ut mot orättvisor tillsammans med folket. Det är tydligt att rollen Maria har för intervjupersonerna framförallt är personlig, hon är en hjälp mitt i livet. Hon är en modell för moderskapet och någon att identifiera sig med men hon har inte som funktion att tala ut mot orättvisor i det av machismo präglade samhällssystemet. Detta är i likhet med syftet för firande som märks hos intervjupersonerna där en betoning på strukturell förändring inte återfinns. Ifråga om förändring är dock en annan tolkning möjlig. Tydligt är att Maria som mamma och Maria i firandet är en kvinna som intervjupersonerna känner sig högt älskade av. Hon vill alltid hjälpa. Ifråga om hjälp med

151 ”En ella no cabe pecado. Ella es completamente plena [de gracia].” Intervju med Hellen, 2012-12-09, 3.

152 Intervju med Mirna, 2012-12-19, 14.

153 Intervju med Karla, 2012-12-09, 2.

154 Vuola, *Los Límites.*, 193.

155 Aquino, *Our Cry.*, 38-41.

pengar kan märkas att det materiella också har stor betydelse i vardagen. Maria bryr sig om det som är närmast och intervjupersonerna är inte rädda för att be henne. En sådan bild av Maria vittnar möjligen om förändring genom medkänsla. En sådan genomförs dock person för person, inte strukturellt.

Den viktiga roll avbildningar har av Maria i firandet är tydligt relaterad till hennes roll som mamma vilket har beskrivits ovan. Hon är en del av familjen. Maria som man har en relation till i vardagen firas då de känslor man har för henne appliceras på avbilden som är centrum för firandet.

I detta avsnitt visar analysen att intervjupersonerna ser Marias egenskap av mamma som mycket viktig också i vardagen. Relationen till henne är personlig. Hennes moderskap är en trygghet och hon kan alltid hjälpa. Marias roll som mamma skapar en identifikation med intervjupersonerna men hon är samtidigt annorlunda då hon är perfekt vilket sammanfaller med tolkningen av den obefläckade avlelsen i samband med firandet. Hon är en modell att efterfölja, men att detta aldrig helt går att uppnå verkar inte innebära ett problem. Den personliga relationen speglar betoningen på avbildningar i samband med firandet där känslorna för Maria appliceras på denna. Den förändring som sker med hennes hjälp är inte strukturell ifråga om ekonomiska förhållanden eller relationer. Istället vittnar relationen mellan Maria och intervjupersonerna om medkänsla och utifrån vardagen realistiska förändringar vilket avspeglas i firandets lilla stund av överflöd.

4.3.2. ”Maria, du som led vid din sons död. Ge mig den tro som jag verkligen behöver nu!” - Maria som accepterande och lidande.

Här analyseras koncepten lidande och acceptans vilka är kopplade till Marias moderskap. Här aktualiseras Aquinos betoning på hur synen på Maria som accepterande och lidande innebär ett förtryck samt Gebara och Bingemers tolkning av Marias jakande svar till att bli mamma.

Utöver att vara en mamma och hjälp i vardagen är Marias moderskap även viktigt i krissituationer vilket märktes ovan hos Julia och Mirna. Marias egenskaper som en

accepterande och lidande mamma återfinns hos Johana och Karla. Johana lägger stor vikt vid Marias accepterande: ”Det viktiga med Maria är först och främst hennes acceptans...”¹⁵⁶, tillsammans med hennes långa lidande. Marias liv beskrivs av henne som etapper av lidande på grund av alla problem som hennes moderskap till Jesus innebar.¹⁵⁷ Marias acceptans och det lidande hon fick genomgå påverkar Johana:

Maria har lärt mig mycket att be, till Jesus, för med min dotters problem. Min dotter ville inte acceptera sin sjukdom. Hon sa *Åh, mamma, jag känner att Gud inte finns längre för jag ber så mycket till honom*. Jo flickan min, alla de största smärtorna som du har, de svåraste du har, är från Gud. Gud är med dig. *Åh mamma, mamma*. För ett tag sedan skulle hon få tillbaka sina senaste provsvar i Managua och jag, om jag ska vara ärlig *Vackra Madrecita, närma dig din dotter, stärk min dotter så att hon accepterar. Så att hon inte börjar gråta, att hon måste ta emot Guds vilja*.¹⁵⁸

Johanas dotter har akalasi. Efter en misslyckad operation finns inget att göra.¹⁵⁹ Johana har accepterat sin dotters sjukdom och har bett till Maria att hennes dotter ska göra detsamma. Johana menar att Marias acceptans av de svåra situationerna i sitt liv med Jesus och Marias attityd till det svåra bör efterföljas. Att acceptera att inget finns att göra utgör för henne en lösning.

Även Karla nämner lidandet ifråga om Marias moderskap och lyfter särskilt fram vikten av tro. Maria hade en stark tro som bör eftersträvas av alla kvinnor: ”Med tro, som hon hade, hon hade en tro som. Ja, vi borde också vara kvinnor med tro.”¹⁶⁰ Detta har varit viktigt för Karla i hennes liv, bland annat då hennes yngsta dotter var med om en olycka där hon fastnade i en kvarn och fick sitt hår och öra avslitit:

Min yngsta dotter råkade ut för en olycka. En kvarn slet av allt hennes hår. Den slet av hennes öra. Jag var på jobbet när de kom springande för att berätta att kvarnen hade slitit av henne allt. När de kom dit jag var på mitt jobb föll jag på knä och jag sa *Herre, ge mig styrka. Du vet att jag*

156 ”La importancia de María en primer lugar es que su aceptación...” Intervju med Johana, 2012-12-10, 11. Se även intervju med Mirna, 2012-12-19, 10.

157 Intervju med Johana, 2012-12-10, 4-5.

158 ”Me ha enseñado mucho a orar María, a Jesús, porque con el problema de mi hija. Mi hija fijese no quería aceptar su enfermedad. Ella decía *Hay mami pero si yo no creo que ya Dios exista porque yo le pido tanto*. Como no hija, todos los dolores más profundos que vos tengas, más duros que vos tengas, son de Dios, Dios está con vos. *Hay mama, hay mama*. Hace poquito que iba a recibir el último resultado en Managua y yo con honestidad *Madrecita linda acércate a tu hija, fortalece a mi hija que acepte que no se vaya a echar a llorar, que su voluntad de Dios es la que tiene que recibir*.” Intervju med Johana, 2012-12-10, 5. Madrecita: kan översättas *Söta lilla mamma*.

159 Intervju med Johana, 2012-12-10, 1-2.

160 ”De fe, como tuvo ella, ella tuvo una fe que, bueno nosotras también debemos ser unas mujeres de fe.” Intervju med Karla, 2012-12-09, 3.

är syndare. Maria, du som led vid din sons död, ge mig den tro som jag verkligen behöver nu!---/När hon var inne på kirurgen gick jag till kapellet för att be och jag sa till Maria *Du som gick igenom det här med din son, som såg honom dö, som kände det lidandet. Också den tron som du hade, den styrkan.* Och min man och min syster grät och sade *Du verkar så lugn. Det är som om du inte älskade din dotter.* Naturligtvis älskar jag henne men jag har tron på Gud och *María Santísima* att min dotter kommer att klara sig. Jag har tron. Och nu, min dotter har sitt ärr i ansiktet. Med operationer och allt rekonstruerade de en del. För vid de sista operationerna hade hon problem med bedövningen och hon beslöt själv att inte fortsätta med kirurgin. Men här är hon, hon mår bra. Hon blir inte sämre, tack vare Gud för hon har samma tro.¹⁶¹

Det är tron på Maria som gör att Karla tar sig igenom situationen och hon kopplar samman sitt lidande med Marias. När hon får veta att hennes dotter har råkat ut för en olycka ber hon Maria om hjälp då hon har gått igenom något liknande.

Den av Johana betonade acceptansen relaterar till Aquinos betoning på att denna leder till ett fortsatt förtryck¹⁶² samt Gebara och Bingemers diskussion om Marias jakande svar och acceptans som en felaktig idealisering. Deras tolkning av hur Marias ja innebär en önskan om en jämlik världsordning¹⁶³ överensstämmer inte med Johanas. Närmare Johanas tolkning finns istället Gebara och Bingemer betoning på hur många människors hårda livsvillkor innebär ett närmare, mer direkt förhållande till Maria. Maria är inte en representation för ett helt folk utan en akut hjälp i deras eget liv.¹⁶⁴ Johana ser upp till Maria som accepterar sin uppgift att bli mamma till Jesus, det är en modell för hennes eget liv och hjälper henne att stå ut. Hennes tolkning av Marias acceptans handlar inte om strukturell frigörelse som förespråkas av den feministiska befrielse-teologin utan hjälper henne i sorgen.

Hos de gemensamma känslor intervjupersonerna betonar hos sig själva och Maria kan möjligen identifieras det motstånd som Aquino menar utgör ett befriande element inom den

161 "Mire, mi hija la menor, tuvo un accidente. Un molino de moler le arrancó todo su cabello. Le arrancó su orejita. Yo estaba en el trabajo cuando llegaron corriendo a decirme que el molino le había arrancado todo. Y mire, cuando llegaron a donde yo estaba en mi trabajo yo caí de rodillas y le digo *Señor, dame fuerzas. Vos sabes que soy pecadora. Hay María, tu que sufriste con la muerte de tu hijo, dame esa fe que yo la necesito mucho en este momento!*!---/Mientras estuvo en el quirófano yo me iba a la capilla a orar y le decía a María *Vos que pasaste por esto, por tu hijo, que lo viste morir, que sentiste ese sufrimiento. También esa fe que tu tuviste, esa fuerza.* Y mi esposo y mi hermana lloraban y me decían: *A vos te miro tranquila. Como que vos no quierdes a tu hija.* Claro que la quiero pero yo tengo la fe en Dios y María Santísima que mi hija va a salir de esto. Yo tengo la fe. Y mire, mi hija ella tiene su cicatriz en la cara. Con operaciones y todo le reconstruyeron algo. Porque ella en las últimas operaciones tuvo problemas con la anestesia y ella misma decidió no seguirse haciendo la cirugía. Pero ahí está, está bien. No se acompleja, gracias a Dios porque ella tiene la misma fe." Intervju med Karla, 2012-12-09, 3-4. Santísima: innebär en hög grad av helighet och kan översättas *Den väldigt heliga* eller *Den mest heliga*.

162 Aquino, *Our Cry*, 173.

163 Gebara & Bingemer, *Mary*, 53-54, 69-70.

164 Ibid, 126.

folkliga religiositeten.¹⁶⁵ Både Johanas och Karlas berättelser vittnar om identifikation med Maria vilket har betonats genomgående ovan och det verkar vara i de svåraste situationerna som Marias mänskliga egenskaper blir som mest framträdande. Johana och Karla delar en gemensam erfarenhet med Maria, att lida över ett barn, och det motiverar att be om hjälp. Genom att gå igenom samma erfarenheter och möta dessa på samma sätt som Maria gjorde blir de lika Maria, liksom henne en kvinna med tro. Inget behöver döljas i det djupt mänskliga där de möts och genom att visa Maria sin sårbarhet får de styrka att klara av det svåra.

Vardagen och specifika situationer innehåller lidande vilket inte utesluts av firande. Ovan betonades Esthers bild av Maria i processionen av *la Novena* som den av en lidande mamma. Esther firar *la Purísima* på årsdagen av hennes sons död, Julia firade tillsammans med sin familj trots att hennes syster skulle opereras följande dag och Johanas dotter gav pengar för att de skulle kunna fira trots att hon är sjuk.

Trots lidande betonar Karla att Maria gladde sig över att bli mamma: ”I början är man rädd för det okända. Vad ska hända? Vad ska bli? Vad ska folk säga? Men samtidigt, eftersom hon var en kvinna med tro, med en stor tro på Gud, kände hon sig också glad för det var när det sades till henne *Du ska bli Guds mamma*, det är då hon förkunnar hans storhet.”¹⁶⁶ Det är Marias tro som gör att hon kan glädja sig över en oplanerad graviditet trots att folk pratar illa om henne. Gebara och Bingemer menar att Marias lovsång (Magnificat) är essentiell för att förstå vördnad av Maria i Latinamerika samt för möjligheten att skapa teologi utifrån henne.¹⁶⁷ Marias glädje är de fattigas glädje över att Gud ser till de förtryckta och etablerar rättvisa. Tonåringens glädje över att få bli Frälsarens mamma vilket de menar varit en vanlig tolkning bör tonas ner.¹⁶⁸ Karlas bild av Magnificat skiljer sig från Gebara och Bingemers. Värt att notera är att ingen av de andra intervjupersonerna nämner Magnificat. För dem har den således inte den centrala plats som Gebara och Bingemer ger den.

För intervjupersonerna innebär Marias roll som mamma en modell att efterfölja och en hjälp

165 Aquino, *Our Cry*, 178-181.

166 “Al principio uno tiene temor a lo desconocido. ¿Qué irá a pasar? ¿Qué será? ¿Qué dirá? Pero al mismo tiempo como era una mujer de fe, con una gran fe en Dios, también se sentía también gozosa porque al decirle *Vas a ser la madre de Dios* y es ahí donde ella proclama su grandeza.” Intervju med Karla, 2012-12-09, 2.

167 Gebara & Bingemer, *Mary*, 164.

168 Ibid, 70-72.

mitt i livet. Maria uppfattas rädda livet på deras barn. Ovan uppkom frågan huruvida kärleken till Maria som driver intervjupersonerna att fira henne är önskvärd. Detta då hennes roll som mamma möjligen upphöjer vardagens struktur där det är upp till kvinnan att försörja och uppfostra sina barn. Utifrån den feministiska befrielse-teologin finns en betoning på strukturell förändring, särskilt ifråga om den machismo som präglar samhället och upphöjda egenskaper ifråga om vad som bör betraktas som kvinnligt och eftersträvansvärt. Det är möjligt att konstatera att bilden av Maria som mamma i vardagen och firandet inte ger upphov till en förändring av de könsroller som präglar Nicaragua och Latinamerika. Därför är den möjligen inte önskad av den feministiska befrielse-teologin. Mot detta står den styrka och glädje Maria ger upphov till och den livsuppehållande hjälpen hon uppfattas ge. I firandet främjar hon sammanhållning över generationer, och firandet innebär en realistisk skillnad från vardagen. Denna bild bör tas tillvara på även om förhållandet till strukturell förändring förblir komplext.

Jag finner det problematiskt att i likhet med Bingemer och Aquino avgöra om någon annan är förtryckt, det måste man definiera själv. Genom att som Aquino mena att kvinnor som är aktiva deltagare i sina liv ser Maria som problematisk¹⁶⁹ är det lätt att dra slutsatsen att man då implicit menar att en kvinna som inte finner Marias traditionella egenskaper som problematiska är passiv. Intervjupersonernas skildringar vittnar om en tydlig motsats till detta. Det är deras stora ansvar för sina familjer som gör att de ber Maria om hjälp. Möjligen finns ett behov av att närmare definiera vad det innebär att ta ansvar för sitt liv.

I detta avsnitt konstaterar analysen liksom ovan att intervjupersonerna känner en djup identifikation med Maria. Hon kan hjälpa dem och erbjuda en lösning då hon själv har gått igenom liknande situationer och lidande. Hjälpen Maria ger är personlig, livsuppehållande och ger styrka. Detta bör värderas tillsammans med glädjen Maria ger upphov till i firande av *la Purísima* och i vardagen samt de realistiska förändringar hon och intervjupersonerna genomför tillsammans. Då bilden av Maria inte främjar strukturell förändring är den möjligen inte önskvärd utifrån den feministiska befrielse-teologin.

169 Aquino, *Our Cry*, 173-174.

4.3.3. "En kvinna med raseri också." - Maria som kvinna.

Sista avsnittet av analysen behandlar konceptet kvinna. Här tillämpas den feministiska befrielsesteologins betoning på strukturell förändring vilket i motsats till ovanstående avsnitt här finns att märka.

Mirna, Esther och Judith arbetar vid *Casa de la Mujer*, varav Esther och Judith heltid som advokat respektive psykolog. Liksom hos de övriga intervjupersonerna finns en stor betoning på Maria som mamma men Esther och framförallt Judith betonar egenskaper som inte direkt är knutna till hennes mammaroll. Det finns en trolig koppling mellan denna betoning och deras arbete med att försvara och hjälpa utsatta kvinnor.

Esther känner ett särskilt förtroende för Maria som är närmare henne än Gud och ger henne möjlighet till identifikation:

För Maria har jag mer förtroende, som den mamma som jag berättade om var tidigare och som hjälper mig att lösa alla problem. Som att jag har henne närmare, inte att hon är långt borta och att jag inte kan röra vid henne. Nej, jag kan prata med henne och jag har förtroende för henne. Som att jag identifierar mig mer med Maria, kanske är det för att hon är kvinna, jag vet inte. Jag känner en sådan kärlek, sådan tro på henne och Gud tycker jag lika mycket om men jag känner mig närmare Maria.¹⁷⁰

Möjligheten till identifikation och ett större förtroende för Maria bidrar möjligen till Esthers betoning på Marias medling vilket sker genomgående under intervjun.¹⁷¹ Då hon litar mer på Maria än på Gud ber hon till henne om hjälp och är övertygad om att det är på grund av henne som Jesus agerar. Förtroendet som hon känner för Maria verkar baseras både på hennes roll som mamma till Jesus samt att hon är en kvinna. I firandet ligger Mirnas betoning på Marias roll som mamma vilket presenterats ovan.

Judith tar likt Johana och Karla upp bilden av Maria som en lidande mamma och kompletterar den med ilska: "Det finns en bild av smärta i Marias ansikte vid korset. Vid Golgata finns en

170 "Con María tengo más confianza, como esa madre que le contaba en el pasado y que me ayuda a resolver los problemas verdad. Como que la tengo más cerquita, no que la tengo por allá y no la puedo tocar. No, puedo hablar con ella y tengo confianza con ella, como que con María me identifico más. Será por lo que es mujer, no sé. Siento ese amor, esa fe para ella y a Dios lo quiero igual, pero con María me siento más cerca". Intervju med Esther, 2012-12-17, 12.

171 Intervju med Esther, 2012-12-17, 1.

bild av smärta hos henne, det finns en bild av lidande. Men jag vill också förstå det som en bild av raseri inför orättvisan.”¹⁷² Judith söker en alternativ bild av Maria där hennes tysta acceptans och lidande byts ut mot hennes ilska över orättvisa. När hon pratar flätas hennes personliga liv och åsikter samman med hennes tydliga engagemang för kvinnor som grupp vilket som för Esther troligtvis har att göra med hennes arbete vid *Casa de la Mujer*:

Men kanske bilden tidigare, bilden var av den rena och obefläckade... Kvinnan var tvungen att vara som *la Virgen Maria*. Helig, för att komma direkt till himlen. Bilden av kvinnan var tvungen att vara så. Man kan säga, till den punkten att alla kvinnor måste vara goda. Alla kvinnor måste vara, det vill säga man får inte bli arg. Du måste uthärda mannen... fyrtio tusen gånger men eftersom han är man måste du vara så... Så därför sa jag till dig, att den andra bilden av *la Virgen* är inte bara av lidande utan en kvinna med raseri också. Det är en kvinna som också tar beslut. En kvinna som också pratar, en kvinna som tystar, som beviljar. Så, det är den bilden av den *Virgen*. Det är den bilden av den Maria.¹⁷³

Den bild av Maria som Judith föredrar är den av en företagsam kvinna som vågar bli arg och hon kritiserar den andra bilden av Maria som accepterande, uthärdande samt bilden av henne utan synd. Maria som en kritiker mot samhällets orättvisor stämmer således väl överens med den strukturella förändring som förespråkas av den feministiska befrielse-teologin men sämre med flera av de andra intervjupersonernas berättelser, tydligast Johanas.

Intressant är att Judith som tydligt betonar Marias ilska över orättvisor också är den av intervjupersonerna som firar *la Purísima* minst frekvent. En personlig, individuell relation till Maria där hon efterfrågas som mamma och hjälpare på grund av identifikation kopplas till en stor betoning på firande av *la Purísima*. Varken förhållandet eller firandet har en strukturell förändring av samhället som syfte. En syn på Maria som kritiserar orättvisa verkar bidra till ett mindre fokus på firandet. Det är inte lika viktigt, möjligen för att det inte innebär en strukturell förändring på detta plan.

172 ”Hay un imagen de dolor en el rostro de María en la cruz. En el Calvario hay un imagen de dolor de ella. Hay un imagen de sufrimiento. Pero yo también quiero entender una imagen de rabia, ante la injusticia”. Intervju med Judith, 2012-12-26, 4.

173 Pero quizás la imagen antes, la imagen era la pura y inmaculada sin mancha...Que la mujer tenía que ser por lo tanto como la Virgen María. Santa, para irse directo al cielo. La imagen de mujer tenía que ser así. O sea, al punto de que todas las mujeres tienen que ser buenas. Todas las mujeres tienen que ser, no hay que arechase pues. Tienes que aguantar al hombre... cuarenta mil veces pero como es hombre vos tenés que ser tan... Entonces por eso te decía, la otra imagen de la Virgen no es solamente de sufrida de sino una mujer con rabia también. Es una mujer que decide también. Una mujer que habla también, una mujer que calla, que otorga. Entonces, es esa imagen de esa Virgen. Es ese imagen de esa María.” Intervju med Judith, 2012-12-26, 9.

Sammanfattningsvis kan konstateras att två av intervjupersonerna har en bild av Maria som går utöver hennes roll som mamma, även om mammarollen inte utesluts. Marias roll som kvinna kan möjligen kopplas till deras erfarenheter av att arbeta vid en kvinnoorganisation med att hjälpa utsatta kvinnor. Judiths bild av Marias vrede över orättvisa och kvinnans rätt att bli arg vittnar om en strukturell syn på Maria. Det är också Judith som minst frekvent firar *la Purísima* vilket möjligen kan kopplas till att den betonar och förstärker den personliga relationen till Maria och inte syftar till en genomgående förändring.

5. Sammanfattning och slutsats.

Denna uppsats undersöker nicaraguanska kvinnors bild av Maria vid firande av den katolska högtiden *la Purísima* och hur denna relaterar till Maria i deras vardag. Högtiden av Marias avlelse firades inledningsvis i Östkyrkan på 600-talet varefter den spreds västerut. I Nicaragua introducerades firandet av franciskanerorden. År 1854 fastställdes av katolska kyrkan dogmen om Marias obefläckade avlelse vilket innebär att Maria inte har del av arvsyndens. Analysen baseras på nio halvstrukturerade intervjuer med kvinnor i León och Rivas i Nicaragua samt deltagande observationer av firanden och förberedelser. Intervjumaterialet har analyserats i två övergripande delar; Maria vid firande och Maria i vardagen. Forskning om Maria inom folklig religiositet samt feministisk befrielseologi i den latinamerikanska kontexten utgör undersökningens forskningskontext. De forskares resonemang som huvudsakligen har tillämpats i analysen är Aquino, Báez-Jorge, Bingemer, Ekern, Gebara, Johnson och Vuola.

Analysen visar att Marias mest betydelsefulla roll vid firande av *la Purísima* samt i vardagen är den av en mamma. I vardagens återfinns också hennes roll som vän och förebedjare. Maria betraktas som en hjälp i situationer av lidande, ifråga om barnuppfostran och hon räddar livet på barn. Intervjupersonerna har stor förmåga att identifiera sig med Maria och hon ger dem styrka. Samtidigt finns en betoning på att bilden av Maria som mamma är perfekt vilket inte går att efterlikna fullt ut. Detta utgör dock inte ett problem. Relationen till Maria är personlig. Maria hjälper varje intervjuperson i hennes liv på grund av medkänsla, identifikation och kärlek.

I firandet vill intervjupersonerna visa Maria kärlek och tacka för den hjälp och glädje hon ger. Det sker genom förberedelser av mat och i form av dekorationer. I firandet är sammanhållning, överflöd och givmildhet mycket viktiga. Maria uppfattas bli glad över detta och intervjupersonerna ser ofta Maria som givaren av de pengar som man kan spendera. Firandet bidrar till en långsiktig sammanhållning över generationsgränser. Överflöd och sammanhållning mellan könen i firandet innebär en skillnad mot vardagens brist och kvinnans stora ansvar för hemmet och familjen. Detta är en bidragande orsak till varför förberedelser och firande ger intervjupersonerna glädje. Vardagens brist på uppskattning av kvinnan vägs

upp av hur Maria värdesätter de förberedelser som görs åt henne. Utöver att firandet innebär en paus från vardagen är också en möjlig tolkning att det innebär en upphöjning av vardagen och att en bekräftelse av de roller som där råder mellan könen därför sker. Marias roll som mamma kan sägas bidra till denna upphöjning.

Varken relationen till Maria i vardagen eller firandet har en strukturell förändring som mål ifråga om ekonomi eller machismo. Därför är den möjligen inte eftersträvansvärd utifrån den feministiska befrielsesteologin. Vardagens brist gör att stundens överflöd är viktigt och realistiskt. Att detta värderas högt både av intervjupersonerna och av Maria visar på en identifikation mellan dem. Den glädje och realistiska förändringar som Maria i firandet och vardagen skapar tillsammans med intervjupersonerna bör värdesättas även om det inte leder vidare till strukturella förändringar.

Definitionen av den obefläckade avlelsen är varierad bland intervjupersonerna. Dock märks en betoning på Maria som annorlunda, unik, vilket sammanfaller med synen på Maria i vardagen. Avbildningen av Maria som man har i sitt hem är central i firandet då relationen man har till Maria appliceras på denna.

Utöver att betrakta Maria som mamma, förebedjare och vän lägger två intervjupersoner en betoning på att Maria är kvinna vilket troligtvis kan kopplas till deras arbete vid en kvinnoorganisation. En intervjuperson betonar Marias ilska över orättvisa och Maria som en arg kvinna. Det är också hon som firar *la Purísima* minst frekvent. Möjligen kan detta sammankopplas med att hennes strukturella bild av Maria inte främjas i firandet.

Frågan som uppstått i analysen; huruvida en annan bild av Maria än den av en personlig mamma som både är möjlig att identifiera sig med och samtidigt är perfekt skulle kunna betyda lika mycket, förblir obesvarad.

6. Bibliografi.

6.1. Otrycka källor.

Cantos en Honor a la Inmaculada Concepción de María. (Hos uppsatsens författare).

Eriksson, Sanna. *Fältstudiedagbok.* 2013. (I manus hos uppsatsens författare).

Intervju med Ana, 2012-12-10. (I manus hos uppsatsens författare).

Intervju med Esther, 2012-12-17. (I manus hos uppsatsens författare).

Intervju med Hellen, 2012-12-09. (I manus hos uppsatsens författare).

Intervju med Johana, 2012-12-10. (I manus hos uppsatsens författare).

Intervju med Juan, 2013-01-14. (I manus hos uppsatsens författare).

Intervju med Judith, 2012-12-26. (I manus hos uppsatsens författare).

Intervju med Julia, 2013-01-08. (I manus hos uppsatsens författare).

Intervju med Karla, 2012-12-09. (I manus hos uppsatsens författare).

Intervju med Mirna, 2012-12-19. (I manus hos uppsatsens författare).

Intervju med Ruth, 2012-12-21. (I manus hos uppsatsens författare).

6.2. Internet.

Akalasi. *Nationalencyklopedin*. <http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/akalasi> (Hämtad 2013-05-11)

Ekern, Stener. La Purísima, reflejo de la idiosincracia del pueblo nicaragüense? *Mesoamérica*. 5no. 30 (1995): 355-370. Tillgänglig: <http://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=3726029> (Hämtad 2013-05-11)

Instituto Nicaragüense de la Mujer – INIM. Ley 779. Ley Integral Contra la Violencia de las Mujeres. http://www.inim.gob.ni/index.php?option=com_content&view=article&id=1149:ley-779&catid=1:latest-news (Hämtad 2013-05-05)

Ley no.779.

<http://legislacion.asamblea.gob.ni/SILEG/Iniciativas.nsf/0/8f45bac34395458c062578320075bde4FILE/Ley%20No.%20779%20Ley%20Integral%20contra%20la%20Violencia.pdf> (Hämtad 2013-05-05)

Ortega reelecto con 62,6 % de los votos y 85,8% de JRV escrutadas. *El Nuevo Diario*, 2011-11-07. <http://www.elnuevodiario.com.ni/elecciones/232540> (Hämtad 2013-05-05)

UNDP (United Nations Development Programme) Human Development Report. The Rise of the South: Human Progress in a Diverse World. Nicaragua. HDI values and rank changes in the 2013 Human Development Report. 2013.

<http://hdrstats.undp.org/images/explanations/NIC.pdf> (Hämtad 2013-05-05)

UNDP (United Nations Development Programme) International Human Development Indicators. 2013. <http://hdrstats.undp.org/en/indicators/103106.html> (Hämtad 2013-05-05)

The Holy See. Dogmatic Constitution on the Church. Lumen Gentium.

http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vatii_const_1964121_lumengentium_en.html (Hämtad 2013-05-08)

6.3. Litteratur.

Aquino, María. *Our Cry For Life. Feminist Theology From Latin America*. Livingstone, Dinah (övers.) Eugene: Wipf and Stock Publishers, 2002.

Báez-Jorge, Felix. *La Parentela de María: cultos marianos, sincretismo e identidades nacionales en Latinoamérica*. Xalapa: Universidad Veracruzana, 1994.

Bingemer, Chairete: *Alegrai-vos (Lc 15, 8-10) ou a mulher no futuro da teologia da libertação*, REB 48/191. 1988: 580-581. Refererad till och citerad i Aquino, María. *Our Cry For Life. Feminist Theology From Latin America*. Livingstone, Dinah (övers.) Eugene: Wipf and Stock Publishers, 2002: 172-174.

Boss, S.J. The Development of the Doctrine of Mary's Immaculate Conception. I *Mary. The Complete Resource*. Sarah Jane Boss. (red.), 207-235. New York: Oxford University Press, 2007.

Buitrago, Edgardo. *Las Purísimas*. Andra upplagan. Managua: PAVSA, 2010.

Cavalcanti, Tereza. *O culto a María. Tradição e renovação*. Grande Sinal 40, 1986: 274. Refererad till i Aquino, María. *Our Cry For Life. Feminist Theology From Latin America*. Livingstone, Dinah (övers.) Eugene: Wipf and Stock Publishers, 2002.:173

Collinson, Helen., (red). *Women and Revolution in Nicaragua*. London & New Jersey: Zed Books Ltd, 1990.

Dorado, A. *De María conquistadora a María Liberadora. Mariología popular en Latinoamérica*. Santander: Editorial Salterrae, 1988: 83. Citerad i Báez-Jorge, Felix. *La Parentela de María: cultos marianos, sincretismo e identidades nacionales en Latinoamérica*. Xalapa: Universidad Veracruzana, 1994: 173-174.

La mujer latinoamericana, la praxis y la teología de la liberación, Encuentro Latinoamericano

sobre Mujer, Iglesia y Teología. México, 1979. I Cora Ferro (red.). *Mujer Latinoamericana, Iglesia y Teología*. México: 1981: 216-217. Refererad till i Aquino, María. *Our Cry For Life. Feminist Theology From Latin America*. Livingstone, Dinah (övers.) Eugene: Wipf and Stock Publishers, 2002: 173.

Gebara, Ivone & Bingemer, Maria Clara. *Mary, Mother of God, Mother of the Poor*. Berryman, Phillip (övers.) New York: Orbis Books, Maryknoll, 1989.

Johnson, Elizabeth A. *Quest for the Living God. Mapping Frontiers in the Theology of God*. New York & London: Continuum, 2007.

Lapiedra, Aurora. *Religiosidad popular y la mujer andina*. I Tamez, Elsa (red.) *El Rostro femenino de la teología*. San José: DEI, 1986: 57-58, 69-72. Refererad till i Aquino, María. *Our Cry For Life. Feminist Theology From Latin America*. Livingstone, Dinah (övers.) Eugene, Wipf and Stock Publishers, 2002: 178-181.

Maldonado, Luis. *Introducción a la religiosidad popular*. Santander: Sal Terrae. Presencia Teológica, 1985. Refererad till i Báez-Jorge, Felix. *La Parentela de María: cultos marianos, sincretismo e identidades nacionales en Latinoamérica*. Xalapa: Universidad Veracruzana, 1994.

Martínez-Houben, Ligia. *La Virgen María y la Mujer Nicaragüense: Historia y Tradición*. Managua, 2004.

Moody, Linda A. *Women Encounter God. Theology across the Boundaries of Difference*. New York, Orbis Books, Maryknoll, 1996.

O'Reilly, Karen. *Ethnographic Methods*. Andra upplagan. London & New York: Routledge, 2012.

Pius IX. *Ineffabilis Deus*. Citerad i Boss, S.J. (red.) *Mary. The Complete Resource*. New York: Oxford University Press, 2007: 279-280.

Punch, S. *Politics and Ethics of Fieldwork*. London: Sage, 1986: 37. Refererad till i O'Reilley, Karen. *Ethnographic Methods*. Andra upplagan. London & New York: Routledge, 2012: 64-65.

Ryen, Anne. *Kvalitativ intervju – från vetenskapsteori till fältstudier*. Torhell, Sven-Erik (övers.) Malmö: Liber AB, 2004.

Vuola, Elina. *Los Límites de la Liberación. La Praxis como método de la Teología Latinoamericana de la Liberación y de la Teología Feminista*. Solá de Guerrero, Janeth (övers.) Madrid: IEPALA, 2000.

Walker, Thomas W. & Wade, Christine J. *Nicaragua. Living in the Shadow of the Eagle*. Femte upplagan. Boulder: Westview Press, 2011